

Täysistunto

Torstai 10.2.2022 klo 15.59—18.53

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 18.53.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.59—18.53).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
valtiovarainministeri Annika Saarikko
ulkoministeri Pekka Haavisto
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
kuntaministeri Sirpa Paatero
puolustusministeri Antti Kaikkonen
pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen
kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Krista Mikkonen
opetusministeri Li Andersson
tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen
sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen
perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Jotta kyselytuntiin saadaan sisällytettyä mahdollisimman monta kysyjää, on toivottavaa, että kysymys kattaa kerrallaan vain yhden kysymyksen, joka kohdistuu yhdelle minis-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

terille. Välihuutoja ajatellen pyydän huomioimaan, etteivät ne häiritse varsinaista keskustelua.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys polttoaineen hinnasta (Sheikki Laakso ps)

Suullinen kysymys SKT 8/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sheikki Laakso, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.00 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Bensiinin litrahinta on kohonnut jopa 50 senttiä siitä, mitä se vuoden 2020 kesällä oli. [Keskustan ryhmästä: Voi voi!] Dieselin hinta on räjähtänyt vielä enemmän. Tämän kehityksen vaikutus lyö läpi koko yhteiskunnan korottaen ruuan hintaa, pistämällä yrityksiä ahtaalle, heikentämällä kotimaista omavaraisuutta, esimerkiksi maanviljelyssä, ja tekemällä työnteosta jopa kannattamatonta.

Mitä tekee hallitus? Aluevaaleihin asti levitellään käsiä ikävän tilanteen edessä. Nyt aluevaalien jälkeen alkaa tapahtua: hallitus on nimittäin korottamassa polttoainehintoja entisestään. Keskustasta ponnekkaasti luvattiin, että polttoaineveroja ei koroteta enää, mutta nytkin valtio saa kirstuunsa veroa vajaa 15 senttiä litralta enemmän kuin edellisen hallituksen aikana. Kaiken lisäksi hintoja korottaa jakeluvelvoite, jonka tason noususta tulee vielä lisää verotuloja. [Puhemies koputtaa]

Lupaatteko, arvon ministeri Saarikko, että puheenne pitää ja pysytte perussuomalaisten linjoilla ettekä suostu siihen, [Puhemies: Kiitoksia, aika!] että sekoitevelvoitetta lisätään nykyisestä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.01 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekoitevelvoitteeseen voidaan liikenneministerin ja elinkeinoministerin puitteissa vielä palata tarkemmin, mutta koska kysymykseen yleisesti ottaen liittyi liikkumisen hintaan ja polttoaineiden hintaan, otan mielelläni ensimmäisen vastauspuheenvuoron.

Viittasitte aluevaaleihin: Niin, niissä vaaleissa ei äänestetty bensan hinnasta vaan suomalaisten lähipalveluista, ja siksi oikea paikka tälle keskustelulle on juuri nyt tämä eduskunnan sali, [Leena Meri: Voisitte vastata kysymykseen! — Mauri Peltokangas: Vastatkaa kysymykseen!] koska me olemme vastuussa siitä, minkälaisen osuuden valtio verotuloina kerää polttoaineen hinnassa.

On aivan totta, että polttoaineiden hinta on monen suomalaisen arjessa kipurajalla. Erityisesti huoleni koskee ammattiliikennettä ja työssäkäyviä autoilijoita. Tätä kokonaisuutta hallituksen piirissä on viimeksi tänään arvioitu, ja olemme teettäneet paljon laskelmia myös niistä vaatimuksista, joita te olette julkisissa puheenvuoroissanne aiheen äärelle kohdistaneet. Hallitus tulee tekemään täsmätoimia aiheen äärelle [Puhemies koputtaa] ja kertoo niistä mielellään myöhemmin lisää.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys polttoaineen hinnasta (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 9/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tähän samaan asiakokonaisuuteen on Liike Nyt pyytänyt esittää kysymyksen. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.03 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Vähän samaa olisin kysynyt, eli polttoaineiden maailmanmarkkinahinnoille emme voi mitään, mutta sekoitevelvoitteelle ja verotukselle kyllä voimme. Tästä sekoitevelvoitteesta nyt riidellään hallituksessa, ja kokonaisuuden kannalta koko asialla ei ole kauhean paljon merkitystä. Päinvastoin sekoitevelvoitteen järkevämällä aikataululla ja tavoitteilla voitaisiin tasoitaa suomalaisten veronmaksajien ja yrittäjien maksamia hintoja.

Kuinka moni edes ymmärtää, miten tämä biodiesel valmistetaan oikeasti? Minkälainen ympäristöteko se on, että kaikki maailman paistinrasvat kerätään ravintoloista ja viemäreistä ja rahdataan ympäri maapalloa Hollantiin ja tehdään siitä kallista biodieseliä ja taas rahdataan sitä Suomeen? Kun hallituspuolueissa on nyt täysin eri näkemys tästä, niin miksi te ette pääse tästä yhteisymmärrykseen?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Harakka, olkaa hyvä.

16.04 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tärkeästä kysymyksestä. Kyllä, itse asiassa tämä biopolttoaineen osuus, josta siis edellinen hallitus lain sääti, on merkittävä päästövähennystekijä. Hallitus on yksimielinen siitä, että tämä biokaasun osuus tulee lisätä biopolttoaineeseen. Tästä tuli laki juuri voimaan, ja se olisi tässä erittäin tärkeä parannus. Se tarkoittaa sitä, että se vaikuttaisi myös maatalouden päästöjä vähentävästi, se toisi haja-asutusalueille paljon työpaikkoja. Se olisi tässä ja nyt ratkaisu raskaan liikenteen puhdistumiseen, jossa sähkö ei juuri nyt ole vaihtoehto. Se olisi myös kotimaista uusiutuvaa puhdasta energiaa, joka voisi korvata parhaimmillaan tuontimaakaasun. Se tarkoittaa kymmeniätuhansia työpaikkoja ympäristön ja ilmaston suojelemiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän asiakokonaisuuteen lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

16.05 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerron hyvin selkeästi nyt ratkaisuvaihtoehdot, mitä perussuomalaiset esittävät, eli polttoaineeveroa ja jake-luvelvoitetta kevennetään ja kiilusilmäiset ilmastotavoitteet siirretään realistiselle tasolle. Miten nämä toimet vaikuttavat? Ihmisillä on enemmän rahaa. Työllisyys nousee, kun työn-teko on kannattavampaa ja yritysten asiakkaila on rahaa. Suomalainen maatalouskriisi

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

helpottaa, ja omavaraisuus paranee. Teollisuuden kilpailukyky paranee, jos Suomi ei ole polttoainehinnoissa yksi Euroopan kalleimmista maista. Maailmanmarkkinahinnat ovat kaikille Euroopan maille samat. Miten muualla on siis kymmeniä senttejä halvemmat hinnat pumpuilla? Turha on siis selitellä näitä kaikkia juttuja markkinahinnoilla. Arvoisa hallitus, haluatteko suomalaisille duunareille ja yrittäjille noita hyviä asioita, joita äsken luetelin? [Keskeltä: Halutaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.06 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, hallitus — ja uskon, että koko eduskunta — haluaa, että mahdollisimman monella työkykyisellä ja työikäisellä suomalaisella olisi työtä, ja kyllä myös sitä, että työllä kykenisi itsensä elättämään ja esimerkiksi liikkumisen kustannukset eivät veisi palkasta kohtuutonta osaa. Tietenkin me ajattelemme samoin.

Nostatte esiin ehdotuksen siitä, että tekisimme järeitä alennuksia bensiinin hintaan veronkevennyksen muodossa. Haluan vain kertoa faktana, mitä esitys esimerkiksi 20 sentin alennuksesta tarkoittaisi. Sen vaikutus valtiontalouteen olisi noin 800 miljoonaa euroa. [Välihuutoja] Samalla totean, että se noin 20 sentin hinta on suurin piirtein saman verran kuin mitä omien tietojeni mukaan kahden eri bensiinipumpun välillä voi olla jo pelkästään markkinaehtoisessa hinnoittelussa. Eli niistä ehdotuksista, joita nyt perussuomalaisista kuulemme, on hyvä myös tarkkaan kuunnella esityksiä, miten te nämä rahoittaisitte, [Puhemies koputtaa] ja myös se, oletteko todella luopumassa kokonaan jakeluvetoisuudesta, jota aiemmin olette kannattaneet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.07 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sipilän kauden ilmasto- ja energiapolitiikkaa haluttiin tehdä markkinaehtoisesti. Sen kaksi tärkeintä lähtökohtaa olivat teollisuuden kilpailukyvyn ylläpitäminen ja se, että hiilivuotoa ei seuraa. Nämä ovat hyviä periaatteita. Tällä hallituskaudella näistä on luovuttu.

Sen lisäksi tähän pakkojakeluvetoisuuteen liittyvä oleellinen päätös tehtiin Strasbourgin 13.6.2018, jolloin perussuomalaiset eivät olleet lähelläkään hallitusta, [Leena Meri: Näinpä!] ja me jätimme siihen vastalauseen silloin, kun se tuli hallituksen esityksenä tänne.

Kysymykseni koskee kuitenkin päästökauppatuloja, jotka ovat merkittävästi nousseet. Ne melkein kaksinkertaistuivat viime vuodelle, ja tälle vuodelle niihin on edelleen tulossa kovaa nousua, vaikka turpeen osuus niissä vähenee. Me olemme esittäneet, että näitä päästökauppatuloja voitaisiin käyttää Suomen kansalaisten ja näiden alojen hyväksi, jotka kärsivät näistä kunnianhimoisista ilmastotoimista. Kysyn hallitukselta: aiotteko [Puhemies koputtaa] tehdä näin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.09 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten aiemmin totesin, hallitus on jo pidempään käynyt läpi tätä energian hintojen nousun kokonaisuutta, joka on yleiseurooppalainen ilmiö. [Perussuomalaisten ryhmästä: Missä tulokset?] Se on talouskasvun yksi osa-alue, joka näkyy erittäin valitettavalla taval-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

la niin kotitalouksien kuin myöskin monen yrittäjän arjessa tällä hetkellä. Tämän tunnistamme kivuliaasti, ja valmistelemme nyt täsmätoimenpideohjelmaa. Sen rahoituspohjaan ja vastaaviin esityksiin, joihin edustaja Purra viittasi, kaikkiin tulemme palaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Tavio, olkaa hyvä.

16.09 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Liian kireät ilmastotoimet ja ilmastotoimet ylipäänsä nostavat selvästi asumisen ja autoilun hintaa. Perussuomalaisen puheenjohtaja Riikka Purra on esittänyt, että Suomi laskisi omat ilmastotavoitteensa muiden EU-maiden tasolle. Kuitenkin SDP ja keskusta ovat hallituksessa ajaneet päinvastoin muuta EU:ta kireämmät ilmastotavoitteet Suomelle, ja valitettavasti oppositiossa kokoomus on tukenut hallituksen ilmastopolitiikkaa. Kysymykseni on yksinkertainen: miksi hallitus haluaa, että Suomi maksaa kokoaan suuremman laskun Euroopan unionissa ilmastotoimista?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.10 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me katsomme tällä hetkellä energian hintaa, niin yksi keskeinen tekijä hinnannousussa on nimenomaisesti fossiilisen tuontienergian hinnannousu. Kun me vertaamme vaikkapa suomalaisia kotitalouksia, asumisen hintaa ja erityisesti tätä energian hintaa, niin me näemme, että se ei ole täällä onneksi yhtä voimakkaasti noussut kuin monissa muissa maissa johtuen meidän sähkömarkkinastamme, siitä, että meillä on monipuolisempi energiapaletti, johtuen siitä, että meillä on uusiutuvaa rakennettu enemmän jo aikaisemmin kuin monissa muissa maissa on tehty. Eli päinvastoin kuin edustaja Tavio tässä kuvaa, niin ratkaisu ei ole se, että me ikään kuin kääntäisimme katseen taaksepäin, höllentäisimme näitä tavoitteita, vaan ratkaisu löytyy siitä, että me lisäämme uusiutuvan energian tuotantoa, omavaraisuuttamme, jolloin me olemme vähemmän riippuvaisia myös näiden fossiilisten energiamuotojen tuontienergian hintojen heilahtelusta, jonka uhreina tällä hetkellä monet eurooppalaiset kotitaloudet [Puhemies koputtaa] ja yritykset ovat. Eli ratkaisu ei löydy siitä, että emme [Puhemies: Kiitoksia!] tee ilmastotoimia, vaan ratkaisu löytyy siitä, että näitä tehdään, ja näitä olisi pitänyt tehdä aiemmin jo enemmän. [Keskustan eduskuntaryhmästä: Hyvä vastaus!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mykkänen, olkaa hyvä.

16.11 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus lähtee siitä, että huoleen sähkön ja polttoaineiden kohtuuttomista laskuista on vastattava tehokkailla täsmätoimilla, jotka yhteiskunnalle aiheuttavat mahdollisimman pienen laskun suhteessa siihen hyötyyn, mikä niillä suomalaisille on, ja ovat päästöjä vähentämismielessä mahdollisimman hyvin yhteensopivia ilmastotavoitteiden kanssa. Ja tässä huomio kyllä kiinnittyy silloin liikenteen osalta jakeluvetoisuuteen. Ja ministeri Harakka ehkä hieman kiersi ja johti harhaan viitatessaan, että lisätään biokaasu sekoitevelvoitteeseen. Kysymykseni on siitä, nostetaanko sitä jakeluvetoisuuden tasoa siinä yhteydessä nykyisen lain mukaisesti 30 prosentista sinne 34 prosenttiin. Ja tämä voi olla jopa 10 senttiä per litra -kysymys siellä dieselin pumppuhinnassa.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Kysynkin nyt, kun tästä myös valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö ovat antaneet vastakkaiset kommentit tällä viikolla: [Puhemies koputtaa] onko hallitus nyt luopunut tästä nostosta vai ei? [Ben Zyskowicz: Ministeri Kari vastaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Pääministeri, olkaa hyvä.

16.13 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä jakeluvoitekysymys on tärkeä, ja se on akuutti, ja hallitus tulee tätä tarkastelemaan. Me tunnistamme hyvin, että energian hinta tällä hetkellä on ongelma. Se on ongelma kotitalouksille, se ongelma yrityksille, ja me haluamme tietenkin tähän akuuttiin tilanteeseen tuoda ihmisille helpotusta. Tästä hallitus tulee yhdessä neuvottelemaan ja tämän kokonaisuuden käymään läpi.

Sinänsä itse olen pitänyt jakeluvoitetta hyvänä keinona tehdä päästövähennyksiä liikenteen puolella. Aikaisemmin tätä ovat minun ymmärtääkseni kannattaneet myös perussuomalaiset ja lukuisat muut puolueet tästä salista, koska jakeluvoitteen kautta me saamme sitten suoraan korvattua fossiilista energiaa uusiutuvilla energiamuodoilla. Mutta tämä hintakysymys on relevantti. Se on akuutti, ja tätä pitää tarkastella. Me olemme aikaisemmin sopineet, että tätä nostetaan 34 prosenttiin, mutta meidän on tätä aikataulua katsottava. Me emme missään nimessä omilla toimillamme halua vaikeuttaa tätä nykyistä tilannetta vaan päinvastoin helpottaa, ja sen vuoksi myös tämä jakeluvoite on sellainen asia, mitä me joudumme tarkastelemaan. [Ben Zyskowiczin välihuuto]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

16.14 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisten arjen kallistuminen näkyy tosiaan bensatankilla, sähkölaskuissa, ja tietysti sitten on olemassa myöskin pelko siitä, että asuntolainojen korot lähtevät nousuun. Kokoomus on erittäin huolissaan suomalaisten ostovoimasta, ja siitä syystä meillä on täsmätoimia, ehdotuksia hallitukselle, ja mielellään kuultaisiin teiltä, mitä konkreettista teette näille ongelmille.

Olemme esimerkiksi jo vaihtoehtobudjetissa esittäneet palkkaverotuksen ja myöskin eläkkeiden verotuksen keventämistä, jotta ihmisten ostovoima voisi parantua. Se on sisällytetty meidän vaihtoehtobudjettiimme, joka on myös tehty talouden yleisen hoitamisen kannalta vastuullisella tavalla.

Sen lisäksi meillä on ollut ehdotuksia siitä, voitaisiinko esimerkiksi energian hintapiikkejä huomioida sillä tavalla, että kotitalouksien sähköveroa voitaisiin pakkastalvikuukausina keventää tai jopa kokonaan poistaa. Sen lisäksi kehittäisimme myöskin sähkön kohtuutonta siirtohinnoittelua vielä kohtuullisemmaksi kotitalouksille.

Ovatko nämä sellaisia ehdotuksia, mitkä [Puhemies koputtaa] kelpaisivat hallitukselle?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.15 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Energiaministeri Lintilä voi osaltaan näitä kommentoida, mutta haluan kiittää kokoomusta erittäin rakentavista ja monipuolisista ehdotuksista. Minusta tuolla listalla on monia sellaisia asioita, joita hallitus aivan varmasti tulee harkitsemaan.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Se, että me pystyisimme kaikkineen näkemään sen, että hintojen nousu — joka nyt on suurimmillaan ja voimakkaimmillaan energiassa näkyvissä — voi olla ilmiö, joka laajenee myöhemmin myös muille osa-alueille, on aihepiiri, josta meidän kaikkien pitää olla huolissaan. Talouskasvu on ollut voimakasta, mutta myös inflaatiosta näkyy merkkejä. Muualla se ilmiö on vielä suurempi kuin meillä, ja toivomme, että se ei tänne sellaisenaan rantaudu, mutta on hyvä, että täällä useammassa puheenvuorossa on ikään kuin kuvattu, mistä tämä ilmiö johtuu. Miksi maailmanmarkkinahinnat ovat nousussa? Samasta syystä, miksi koronan alkaessa öljyn hinta ja sitä kautta polttoaineen hinta bensatankeilla olivat poikkeuksellisen alhaisia. Nyt olemme toisenlaisessa tilanteessa.

Totean yleisesti [Puhemies koputtaa] esityksiinne: minusta esityksenne ovat rakentavia ja monilta osin hyviä. [Ben Zyskowicz: Hyvä! Niiden puolesta kannattaa äänestää!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

16.16 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ihmiset ovat tukalassa tilanteessa, ihmisten arki on vaikeaa, töissäkäynti pitkien etäisyyksien maassa jo usein varsin haastavaa. Myös raskas liikenne on, arvoisa ministeri, vaikeassa tilanteessa. Teidän vuonna 2020 tekemänne koko 2000-luvun suurimman polttoaineveron korotuksen myötä yhden rekan kustannukset nousivat vuodessa jopa 8 000—10 000 eurolla. [Anders Adlercreutz: Mutta se löytyy myös teidän vaihtoehtobudjetistanne!] Kuljetusala on ahdingossa. Me olemme kokoomuksesta ehdottaneet ratkaisuksi ammattidieselin käyttöönottoa. Kysyisin teiltä, arvoisa valtiovarainministeri Saarikko: olisitteko valmiita tuomaan tämän ammattidieselin, millä voisimme helpottaa kuljetusalan ahdinkoa? [Oikealta: Varmasti!] Se antaisi myös oivan mahdollisuuden, liikenneministeri Harakka, ottaa käyttöön vinjettimaksut eli tiemaksut ulkomaalaisille rekoille. [Puhemies koputtaa] Se voitaisiin kompensoida [Puhemies: Kiitoksia!] tämän ammattidieselin kautta suomalaisille kuljetusfirmoille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.17 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen käynyt viimeksi tällä viikolla kuljetusalan ammattiliiton kanssa tätä aihetta läpi ja pidän esitystä perusteltuna. Tämä on osa hallituksen pohdintaa, jota käymme, mitkä olisivat ne tehokkaimmat täsmätoimet, mihin kannattaisi ryhtyä, koska vain opposition etuoikeus — ja viitataan erityisesti perussuomalaisiin — on tehdä esityksiä, joiden menoja ja ikään kuin kuittaamista valtion kokonaiskassasta teidän ei tarvitse ilmeisesti ihan niin paljon pohtia kuin meidän. [Toimi Kankaanniemen välihuuto]

Haluan tarkentaa, edustaja Heinonen, kun otitte nyt esiin tämän bensaverokysymyksen. Kysyn vilpittömästi: oliko näin, että kokoomus siis on esittänyt bensaveron kevennystä omissa papereissaan, vai muistelisinko nyt näin, että te ette olleet tästä kanssamme eri mieltä aiemmin? Ja toinen kysymys: muistanko väärin, edustaja Heinonen, vai oliko teillä peräti aivan sähköveron kiristys suomalaisille kotitalouksille teidän esityksessänne? [Vasemmalta: Ohhoh! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

16.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kyselytunti on tietysti pääasiassa sitä varten, että oppositio kysyy hallitukselta, [Naurua] mutta kun hallitus haluaa nyt kysyä meiltä täältä oppositiosta vähän neuvoa ja apua, niin annetaan sitä mielellämme: [Eduskunnasta: Kyllä vai ei?] Te korotitte elokuussa 2020 bensan ja dieselin polttoaineveroa koko 2000-luvun suurimman kertakorotuksen. Te perustelitte sen, arvoisa keskusta, silloin sillä, että maailmanmarkkinahinta dieselissä oli poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Kyllä, ja silloin se varmasti meni näin. Tällä hetkellä, niin kuin te äsken totesitte, ministeri Saarikko, öljyn markkinahinta on poikkeuksellisen korkealla, joten eikö teidänkin logiikkanne mukaan silloin ajatuksen pitäisi kulkea toisinpäin? Tätä olemme tuoneet myös muun muassa edustaja Satosen johdolla esille, että tämä voisi suuntaan ja toiseen toimia: silloin kun markkinahinta on korkealla, [Puhemies koputtaa] silloin se voisi joustaa alaspäin, ja toiseen suuntaan silloin kun ollaan toisessa suunnassa. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ei tullut vastausta! — Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.19 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suuntaan ja toiseen. Sillä tavalla taitavat mennä myös kokoomuksen verokannat: suuntaan ja toiseen. [Naurua]

Asiasta olen vakavasti puhuen samaa mieltä. Vaikka teitä hiukan tässä tekee mieli hiillostaa, edustaja Heinonen, aika ajoin puheittenne vuoksi, niin asiahan on suomalaisten arjen kannalta mitä vakavin, ja hallitus ottaa sen vakavasti. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Juuri näin!]

Maailmantalouden tilanteen muutokset johtavat myös siihen, että ne näkyvät kansalaisten kukkaroissa. Kannan syvää huolta siitä energiariippuvuudesta, joka koko Euroopalla on myös Venäjästä, ja siitä, että me saisimme asiat etenemään diplomatian tiellä. Silläkin on merkitystä. Merkitystä on myös sillä, että me pystyisimme tekemään Suomessa järkeviä, maltillisia palkkaratkaisuja, että me pystyisimme kaupan ja elintarvikeketjun kanssa yhteistyössä ymmärtämään, että myös alkutuottajalle kuuluu osansa suomalaisessa ruokaketjussa. Ongelma meillä käsissämme ei ole valitettavasti juuri nyt vain polttoaineiden hinta vaan ylipääntensä hintojen nousu, jonka hallitus ottaa vakavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.20 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen haluaa syödä kotimaista lähiruokaa, eikö näin ole — puhdasta, antibioottivapaata eläinten hyvinvointia alleviivaavaa sapuskaa. Tämä kaikki on nyt veitsenterällä. Energianhinnan noustessa pilviin ja järeiden päästötavoitteiden paineissa maataloustuotanto on niin suuressa vaarassa loppua, että parlamentaarisen työryhmän perustaminen ei voi olla ainoa ratkaisu ongelmaan, hallitus. Kun tuottaja saa 2 euron leivästä 7 senttiä ja sama vääristynyt tulonjakautuminen pätee muihinkin tuotteisiin — kananmunat, liha, perunat — on jotakin pielessä ja rutkasti. Samaan aikaan kaupan alalla juhlietaan historiallisen suuria voittoja.

Itsenäisellä valtiolla tulee olla oma armeija ja omavarainen ruoantuotanto. Huoltovarmuuden merkitys on korostunut koronan aikana entisestään. Kysyn asianomaiselta ministeriltä: Millä keinoin hallitus ryhtyy pikaisesti pelastamaan suomalaisia ruoantuottajia?

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Nyt on todella kiire. Miten hallitus aikoo oikeudenmukaistaa edellä kuvatun vinoutuman? Tuottaja, keskusliike, kauppa — miksi se, joka tekee eniten, saa vähiten?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt ei ole maa- ja metsätalousministeri paikalla, mutta ministeri Saarikko.

16.22 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kustannusten nousun osalta voin vastata kysymykseen, josta varmasti mielellään maatalousministeri kanssanne jatkaa keskustelua. Nostatte esiin, että parlamentaarinen yhteistyö ei olisi tässä mikään ratkaisu. Minä taas ajattelen, että tärkeitä ovat kaikki sellaiset asiat, joissa eduskunta yhteistyössä koko voimallaan pystyy arvojärjestyksellä osoittamaan, mikä on Suomessa tärkeää, ja puhdas kotimainen ruoka on varmasti kaikkien mielestä tärkeää. En väheksyisi senkään työn merkitystä.

Tilanne on juuri niin huolestuttava ainakin osalla tiloista kuin, edustaja Elomaa, hyvin kuvaatte kysymyksessänne. Yksi nopea täsmätoimi oli juuri viime viikolla päätetty lisätalousarvion ratkaisu, jossa maatalouden kehittämisrahastoa vahvistettiin lisämiljoonilla, kahdeksalla miljoonalla, niin että valtiontakausjärjestelmä voisi toimia paremmin. Se on osa maatalouden rahoituspuolelta vahvistamista, koska tilojen kannattavuus on juuri nyt hyvin heikkoa monin paikoin. [Välihuuto perussuomalaisen ryhmästä] Eli tämä on ollut se reagointi, jonka me olemme tehneet nyt kaikkein nopeimmin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

16.23 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Kaiken kaikkiaan tämä käsittelyssä oleva asia on hyvin vakava ja pistää miettimään niitä keskeisiä kansalaisten hyvinvoinnin osatekijöitä: työtä ja toimeentuloa noin yleisesti sekä puolestaan kansantaloutemme talouskasvua ja sillä tuotettavia palveluita. Äskettäin julkaistiin USA:n uudet inflaatioluvut, ne nousivat seitsemään ja puoleen. EU-alueella ollaan 5,1:ssä, Suomessa hiukan alempana.

Inflaatio sekä kohoavat sähkö- ja polttoaineiden hinnat vaikuttavat haitallisesti kansalaisten ostovoimaan. Sähkön hinnannousulla voi olla haitallisia vaikutuksia jopa teollisuuden investointeihin, mutta tavallista kansalaista kauhistuttavat ihan kaupassa käydessä kohonneet hinnat vaikkapa kahvin tai jonkun muun hyödykkeen osalta. Inflaation vaikutukset ovat hyvin laajat. Mitkä ovat ne hallituksen eväät? Oletteko valmiita tekemään toimenpiteitä, joilla kansalaisten ostovoimaa kasvatetaan ja samalla edistetään teollisuuden investointeja [Puhemies koputtaa] ja kasvatetaan vientimahdollisuuksia? [Eduskunnasta: Vaikea kysymys!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.24 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä energiaministeri voi jatkaa kokonaisuudesta.

USA:n inflaatiotilanne on merkittävästi huonompi kuin Suomessa ja Euroopassa — olemme siihen vielä toistaiseksi tyytyväisiä, ja toivotaan, että tilanne tällaisena säilyy. Olen tismalleen samaa mieltä edustaja Vähämäen kanssa: politiikassa on keskityttävä vaikeimpina aikoina perusasioihin. Ne perusasiat olivat poikkeuksellisia korona-aikana, kun

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

valtion rooli muuttui hyvin poikkeukselliseksi yritysten tuessa, kansalaisten tuessa mutta myös rajoitustoimissa. Nyt edessä on talouden vuoksi hiukan toisenlainen aika, ja valtion tehtävä on silloin myöskin kyetä varmistamaan ihmisten arjen pärjääminen. Siihen tietenkin keskeisin liike ja lääke on työ, se, että mahdollisimman moni suomalainen voisi tehdä työtä ja tulla työllään toimeen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Olen myös todennut, että en mitenkään sulkisi pois myöskään ansiotuloveron kevennyksiä yhtenä mahdollisuutena reagoida ihmisten ostovoiman vahvistamiseen. [Ben Zyskiewicz: Enää puutuvat ne teot!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

16.25 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että keskustelemme tästä polttoaineiden ja energian hintojen noususta. Me olemme kaikki varmasti tästä huolissamme. Maailmanmarkkinahintoihin emme voi vaikuttaa, mutta olemme tässä hallituksessa sitoutuneet tekemään vihreää siirtymää oikeudenmukaisesti, ja tuo lupaus on meidän syytä lunastaa. Tänäpäin saimme lukea uutisista siitä, kuinka huolta herättävän suuri joukko työssäkäyviä ihmisiä on jo nyt tukiloukussa: työn vastaanottaminen ei ole aina kannattavaa. Painetta uusiutuvan energian saatavuuteen ja hintoihin tulee myös EU:n useista direktiiveistä, kuten vaikkapa nyt käsittelyssä olevan uusiutuvan energian direktiivin kautta. Toteutuessaan sekin pahimmillaan aiheuttaa lisää ulkomaalaisen biopolttoaineen tuontia.

Arvoisa puhemies! Kysynkin: millä toimilla hallitus nyt voi auttaa työssäkäyviä ihmisiä ja lunastaa lupauksen oikeudenmukaisesta siirtymästä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.26 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä tilannehan on äärettömän vakava, ja meillä on tietyllä tavalla tällaisen voisiko sanoa pahan spiraalin kaikki elementit tällä hetkellä kasassa: kasvava inflaatio, nousevat korot, suuri kustannuspaine.

Tässä on keskustelussa tullut vähän esille se, että hallituksen tekemät ilmastotoimet ovat nostaneet energian hintaa. [Oikealta: Kyllä!] Kun tuossa katselin, niin taisi olla 22 EU-maata, jotka ovat päättäneet kompensointitoimista. Eli 22 maassa on ilmeisesti tehty samoja asioita sitten, eli kyllä tämä on ihan yleinen tilanne, tämä menee läpi. Me nähdään, mitä tällä hetkellä Kanadassa käydään — olen nähnyt, että siellä on rekkoja aika paljonkin ollut tämän asian tiimoilta liikkeellä [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] — samoin USA:ssa, Briteissä... Kyllä tämä menee ihan läpi, ei tämä ole meidän, ja tämä menee kaikesta: tämä on kaasua, tämä on sähköä, tämä on öljyä. [Puhemies koputtaa]

Mutta kysymykseen: hallitus hakee niitä täsmätoimia, joilla me pystymme puuttumaan nimenomaan niihin kipeimpiin paikkoihin, [Puhemies: Kiitoksia!] että ihmiset pystyvät päivittäisiin toimiinsa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

16.28 **Janne Sankelo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Polttoaineiden hinnannousu näkyy tosiaan monin tavoin kuluttajan kukkarossa. Lämmityksen kustannuksia on siirretty esimerkiksi kaukolämmön hintaan. Parjattu turve on tällä hetkellä pohjalaismaakunnissa enemmän kuin tarpeellista, ja sitä viedään laitoksille tällä hetkellä normaalit määrät. Tuottajat eivät kuitenkaan saa tuotteestaan asiallista hintaa. Alan toimijoiden mukaan energiaturvetta tarvitaan laitoksissa vielä jopa parikymmentä vuotta.

Oma lukunsa on se, että metsähakkeen tuonti on kasvanut ja polkee nyt suomalaishakkeen hintaa. Tämäkin ala on toimijoille kohta kannattamaton. Tiedossa on myös, että toimitukset ulkomailta Suomeen takkuilevat, ja tätäkin vaihtoehtoa uhkaa merikuljetusten kasvava hinta.

On siis nyt syytä kysyä, miten hallitus aikoo turvata polttoaineiden saatavuuden suomalaisille lämpöä tuottaville laitoksille tulevina vuosina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.29 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne on tosiaan hyvin mielenkiintoinen turpeen osalta. Täälläkin sanottiin, että on vedetty raksit hallituksen toimesta turpeen päälle. [Oikealta: Kyllä!] Tällä hetkellä alle 10 000 kilowatin turvelaitokset tekevät verrattain hyviäkin tuloksia. Voin sanoa, että kotipaikkakunnallani Toholammilla tehdään tällä hetkellä merkittävää tulosta. ORC-laitos myy yli menevän energian sähkönä pörssiin. Uskon myös, että ne ratkaisut, joita Vapo teki luopumalla energiaturpeesta, avaavat pienemmille toimijoille mahdollisuuden. Nämä kysymykset, mihin edustaja viittasi, ettei saada sitä hintaa — silloin markkina ei toimi. [Juha Mäenpään välihuuto] Markkina ei toimi siltä osin.

Sitten tietysti on nämä kysymykset hakkeen ynnä muitten osalta: Aika mielenkiintoista on se, että meillehän tulee esimerkiksi Venäjän puolelta haketta. Aika monesti omistajana on suomalainen yhtiö, joka tekee sen Venäjän puolella, aika usein vielä kunnallinen yhtiö, [Puhemies koputtaa] eli kyllä kunnallisilla päätöksentekijöilläkin varmasti on peiliin katsomisen paikka.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

16.30 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On pakko tähän alkuun todeta, että kokoomus on esittänyt omissa papereissaan ajoneuvoveron merkittävää korotusta, mikä minun mielestäni tässä tilanteessa ei kyllä olisi autoilijoille oikeudenmukaista, koska niin kuin tiedämme, autoilijoiden tilanne on todella vakava, se säteilee kotitalouksien pärjäämiseen. Onneksi hallitus on ohjelmassaan sitoutunut reiluun siirtymään, siis siihen, että ilmastotoimenpiteet eivät saa köyhdyttää ihmisiä vaan päinvastoin luodaan uutta talouskasvua. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä nyt on selvinnyt, että perussuomalaiset ovat Lähi-idän öljyseikkien ja Venäläisen öljyn luottoystävä. [Naurua perussuomalaisten ryhmästä] Kun Vanhasen hallituksen aikaan luotiin tämä sekoitevelvoite, ministeri Pekkarinen oli aktiivinen, silloin Suomesta tehtiin öljyvaltio. Suomesta tehtiin öljyvaltio, millä korvattiin ulkolaisen öljyn tuontia Suomeen ja alettiin valmistaa öljyä itse. Siitä tähän tässä sekoitevelvoitteensa on alun perin ollut kyse: työn luomisesta Suomeen ja tuonnin vähentämisestä. Tätäkö te vastustatte? [Puhemies: Sitten kysymys!]

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Mikä on kotimaisen uusiutuvan öljyteollisuuden tilanne tänä päivänä, ja riittääkö tuotanto siihen, mitä vaaditaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Lintilä, olkaa hyvä.

16.31 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Honkonen on oikeassa, että nimenomaan haettiin kotimaista. Tietysti meillä on valittavia viimeaikaisia investointiratkaisuja, jotka eivät ole Suomeen kohdistuneet, mutta kyllä meillä edelleen on olemassa tämä potentiaali. Ja kun käydään keskustelua jakeluvelvoitteesta, niin tällä hetkellä se arvioitu määrä jakeluvelvoitteessa on hintanousuna 12—22 senttiä per litra vuoteen 2030 — eli vuoteen 2030 mennessä, tämäkin pitää mieltää koko ajan. Aika lailla tässäkin salissa on pidetty sen puolta, että biopolttoaineet tulevat jakeluvelvoitteeseen, biokaasu tulee jakeluvelvoitteeseen. En muista kuulleen oikeastaan sellaisia puheenvuoroja, joissa olisi vastustettu tätä asiaa. [Anne Kalmari: Yksimielinen mietintö!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

16.32 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kerrataan pikkasen: Polttoaineen hinnat kohoavat kuin ilmastovouhotuksen lapakäyrä. Miten te kuvittelette, että tavan kansalaisella tuolla arjessa on enää kohta varaa näihin hintoihin? Hallituksen ilmastopolitiikka iskee suoraan kansalaisen ostovoimaan. Siellä demarit, RKP ja keskusta — kokoomuksen kompatessa — kävelevät ilmastopolitiikassaan vihreiden talutushihnassa. Me perussuomalaiset olemme esittäneet ratkaisuja, ja ratkaisuja löytyy maailmalta: esimerkiksi Puolassa väliaikaisesti poistettiin alvi polttoaineista, eikö niin? Ministeri Lintilälle tiedoksi, että Kanadassa bensa maksaa 1,25 — ja te sanotte, että siellä on sen takia rekat. Ehkä syy on joku toinen.

Arvoisa hallitus, otatteko te kopin vai jatkateko te Euroopan kunnianhimoisimmalla ilmastopolitiikallanne tämän kansan olojen kurjistamista? Teettekö te nopeita ratkaisuja, vai onko tämä pelkkää sananhelinää teidän puoleltanne? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.33 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen ministerit ovat useissa puheenvuoroissaan tänään todenneet, niin me suhtaudumme tähän energian hintaan ja sen kansalaisille aiheuttamaan vaikeaan tilanteeseen ja yrityksille aiheuttamaan vaikeaan tilanteeseen vakavasti. [Leena Meri: Se ei riitä!] Me tulemme etsimään keinoja, täsmätoimia, millä tavalla tätä tilannetta voidaan helpottaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Mitä tulee kysymykseen siitä, jatkaako hallitus ja jatkaako Suomi kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, Euroopan kunnianhimoisinta ilmastopolitiikkaa, niin tähän on yksiselitteinen vastaus, ja se on, että kyllä jatkaa. Ja kyllä, me tulemme kirittämään myös muita maita kunnianhimoisempiin ilmastotoimiin, koska meillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa. [Leena Meri: Kansasta välittämättä! — Mauri Peltokangas: Kansa saa maksaa!] Hinta sille, että me emme tekisi ilmastotoimia, olisi erittäin kova, ja tuota hintaa ei valitettavasti voi rahalla kuitata. Se kuitataan tulevien sukupolvien hyvinvoinnilla.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen tähän, alkuperäisen kysymyksen esittäjälle. — Edustaja Sheikki Laakso, olkaa hyvä.

16.34 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvon ministeri Linnille tiedoksi, että Kanadassa ei protestoida yhtään polttoaineen hinnan vuoksi, siellä ovat syyt aivan toiset, kannattaa asiaan tutustua.

Arvon ministeri Saarikko, kysytte, miten perussuomalaiset rahoittaisivat 20 sentin litrahinnan laskun. Ottakaa huomioon, että tälläkin hetkellä taso on viime hallituskautta 15 senttiä korkeampi, koska 50 sentin litrahinnan nousu on tehnyt sen, että liki 10 senttiä tulee tällä hetkellä valtion kassaan arvonlisäveroa enemmän kuin aikaisemmin. Siihen vielä sitten se liki 5 sentin korotus, jonka teitte heti hallituskauden alussa, eli 15 senttiä likimain on tämä hallitus enemmän... eli eihän siitä jää enää kuin 200 miljoonaa, joka meidän pitäisi sitten...

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja kysymys!

...löytää siihen, mikä on ollut edellisen hallituksen aikana. Vai olenko väärässä? [Keskeä: Kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Saarikko, olkaa hyvä.

16.35 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritin pysyä edustajan matemaattisessa laskussa mukana, mutta kyllä se niin vain on, että kun otin esimerkiksi tämän 20 sentin hinnanmuutoksen ja vaikka sellainen päädyttäisiin tekemään ja vaikka perussuomalaiset toteuttaisivat esityksenne — löytäisitte sille valtion kassasta sellaisen hyvän vastineen, että näin kannattaa toimia — niin silti te ette voisi luvata suomalaisille autoilijoille, että aivan varmasti jokaisella bensapumpulla hinta sen 20 senttiä putoaisi. Sitä yritin, edustaja Laakso, kertoa, koska nyt jo näillä hinnoilla, ja aiemmillä hinnoilla, meillä on yksittäisten bensa-asemien välillä suurin piirtein parinkymmen sentin hintaero. Yritän vain kuvata sitä, että minusta — ja ajattelen hyvin vahvasti näin henkilökohtaisesti — poliitikon vastuu on tehdä sellaisia asioita, joista tietää, että ne ovat varmasti vaikuttavia, ja toimia tavalla, että sitten voi varmasti tietää, että ne isot ratkaisut auttavat suomalaisia. Ja tässä me emme voisi olla siitä riittävän varmoja. [Leena Meri: Elikä te ette laske sitä!] — Kiitos.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys jengiväkivallasta (Kari Tolvanen kok)

Suullinen kysymys SKT 10/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Seuraava kysymys, edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Keskustelu

16.36 Kari Tolvanen kok: Arvoisa herra puhemies! Poliisi tiedotti tiistaina vakavista pääkaupunkiseudun katujengien välienselvittelyistä, jotka ovat johtaneet pahoihin rikoksiin. Poliisi tutkii muun muassa tapon yritystä, törkeää vapaudenriistoa, useita pahoinpitelyjä, ja mikä pahinta ja huolestuttavinta, teräaseiden lisäksi näissä teoissa on käytetty myös ampuma-aseita. Se on todella hyvä, että kukaan ei ole menehtynyt, mutta vakavaa vaaraa on ollut myös sivullisille.

Nyt pinnan alla porisee. Poliisi pelkää, että tämä toiminta jatkuu. Poliisi on pystynyt estämään vakavia väkivaltarikoksia, pystynyt pidättämään, ja oikeus on pystynyt vangitsemaan näitä epäiltyjä. Nyt kuitenkin nämä jengit jatkavat toimintaansa. Se on nuorten miesten, ulkomaalaistaustaisten nuorten miesten, kokoontumista. Heillä on yhteyksiä, joillain järjestäytyneen rikollisuuden kanssa. [Puhemies: Kysymys!] Arvoisa sisäministeri: mihin toimiin aiotte ryhtyä tämän vakavan ilmiön taklaamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.38 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kysymyksestä. Tämä on todella vakava kysymys.

Me ollaan huomattu, että nimenomaan tällaisista jengiytymisilmiöistä on syntynyt, ja sen takia tietysti täytyy kaikin tavoin tehdä toimia, jotta se saadaan kitkettyä pois ja sitä saadaan vähennettyä. Tässä tapauksessahan poliisi onnistuneesti sai tekijät kiinni ja sai myös sitä kautta rauhoitettua tilannetta. Mutta tämä on myös aika uusi ilmiö. Siinä vaiheessa, kun sisäisen turvallisuuden selontekoa tehtiin, niin tämä ei vielä näkynyt samalla tavalla [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] kuin se sitten myöhemmin on tullut. Ja sen takia on ihan selvä, että nyt meidän täytyy tähän puuttua. Meidän täytyy tarkastella myös sitä, onko esimerkiksi meidän aserikoslainsäädäntö oikealla tolalla, koska olemme huomanneet, että siellä on ollut paljon käytössä myös aseistusta. [Perussuomalaisten ryhmästä välihuutoja] Minä luulen, että tämä on asia, jonka kyllä koko sali jakaa, että meidän täytyy tällainen jengiytyminen [Puhemies koputtaa] kitkeä riittävillä teoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pyydän, että huomioidaan se, mitä pyysin alkuun, että välihuudot on sellaisia, etteivät ne häiritse muuta keskustelua.

Nyt pyydän niitä, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

16.39 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa meille kokoomuksessa tämä ilmiö ei ole tullut yllätyksenä. Heikkoja signaaleja on kuulunut jo todella pitkään ja viime kesästä lähtien hyvin vahvoja signaaleja. Valitettavasti tämä tilanne pahenee, koston kierre tulee jatkumaan, näin poliisit ovat todenneet.

Me ollaan kokoomuksesta esitetty jo aikaisemmin tiettyjä keinoja tämän asian kitkemiseksi, muun muassa pehmeitä keinoja, terapiatakuuta ja kaikennäköistä varhaista tukea, mutta me olemme myös esittäneet kovia keinoja, tiukennuksia rikoslainsäädäntöön [Jussi Halla-aho: Rikosten uhreille!] ampuma-aseiden suhteen nimenomaan rangaistuksia kovan tamalla. Ja näiden lisäksi tarvitaan tällaisista kokonaisvaltaista lähestymistä tähän asiaan. Se ei riitä, että sisä- tai oikeusministeriö toimii. Elikkä onko teillä nyt suunnitelmissa, että

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

te hallituksena lähдете käsittämään tätä asiaa kokonaisvaltaisesti — pehmeitä ja kovia keinoja? Ja jos ministeri Ohisalo ei halua vastata, niin haluaako pääministeri Marin vastata, lähteekö koko hallitus tähän toimeen mukaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.40 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mikkonen varmasti voi tähän tarkemmin vastata, mutta tunnistan kyllä tämän huolen, mikä edustaja Tolvasella hyvin kokeneena edustajana ja poliisina tästä asiasta on, ja kannan samasta tilanteesta huolta. Ja olen myös samaa mieltä siitä, että tähän ei voida puuttua vain kovilla tai vain pehmeillä keinoilla vaan tarvitaan molempia. Näkisin, että tämä kysymys on sellainen, johon meidän kaikkien pitää suhtautua vakavasti, jonka eteen varmasti voimme myös tehdä parlamentaarista työtä, koska uhkana on se, että tilanne pahenee, jos ei riittävästi toimia sen eteen tehdä. Ja tämä on todella kysymys, joka vaatii juurisyihin puuttumista, yhteiskunnallisen ilmapiirin arviointia, konkreettisia keinoja siellä sisäministeriön puolella, sosiaali- ja terveysministeriön puolella ja myös koulumaailmassa. [Juha Mäenpään välihuuto] Tarvitaan toimia sen eteen, että pystyisimme estämään sen, että nuoret ihmiset lähtevät tälle polulle, jotta heillä olisi parempia, valoisampia näkymiä elämässään, puuttuisimme noihin juurisyihin. [Puhemies koputtaa] Mutta sitten, jos tälle polulle lähdetään, niin kyllä siellä pitää myös kovat toimet tulla vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen.

16.41 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Me tarvitsemme nimenomaan kaikenlaisia keinoja. Me tarvitsemme pehmeitä keinoja, ennalta ehkäisevää työtä, mutta sitten meillä tarvitaan myös riittävää puuttumista ja tilanteen hallintaa. Ja tietysti tässä ajassa iso kysymys on myös, miten me varmistamme, että koronan myötä me emme syrjäytä lisää nuoria. Me jo nyt nähdään esimerkiksi, että ne nuoret, joilla on mennyt huonosti ennen koronaa, oireilevat entistä enemmän. On äärimmäisen tärkeää, että nimenomaan tätä kysymystä lähestytään kokonaisvaltaisesti.

Ja samanaikaisesti tietysti sitten täytyy varmistaa se, että poliisilla on riittävät resurssit ja myös rikostutkimukseen riittävät resurssit. Näen itse, että on todella tärkeää, että näissä tapauksissa silloin, kun on rikoksia, joissa nuoret ovat tekijöinä, niin me saadaan mahdollisimman nopeasti se koko rikosprosessi selvitettyä, jotta myös ne mahdolliset rangaistukset tulevat riittävän nopeasti, jotta [Puhemies: Kiiitoksia!] tekijä ymmärtää katkaista sitä rikoskierrettä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Rydman, olkaa hyvä.

16.43 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Mikkonen totesi, että tämä ilmiö on uusi. No, se on suhteellisen uusi ja tuore, mutta sen ilmiöt ovat kyllä olleet sinänsä näkyvissä jo useamman vuoden ajan. Toinen asia on se, onko niitä haluttu nähdä ja onko ne hallituksessa otettu kuinka vakavasti.

Mitä tulee tähän jengi-ilmiöön, valitettava tosiasia on se, että tämä on erityisen yleinen ilmiö maahanmuuttajataustaisen väestön keskuudessa ja se on sitä itse asiassa läpi koko Euroopan. Nyt iso kysymys onkin se, pystytäänkö maahanmuutto erityisesti tietyiltä kult-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

tuurisesti kovin etäisiltä alueilta pitämään hallittuna, ja tässä keskeisessä roolissa on turvapaikkapolitiikkamme. ”Ein” pitää tarkoittaa ei: jos on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, henkilö pitää pystyä palauttamaan, eikä siinä pidä olla enää mitään mahdollisuuksia muuhun. Nyt kuitenkin sisäministeriö edelleenkin [Puhemies: Kysymys!] kaavailee tällaisia suunnitelmia, joissa kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet [Puhemies koputtaa] saivat jäädä. Hallituskumppanit ovat tämän jo tyrjänneet. Koska te luovutte tästä hankkeesta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.44 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Äärimmäisen tärkeää on se, että me pystytään kotouttaminen tekemään hyvin. [Välihuutoja perussuomalaisen ryhmästä] Se, että tänne tulevat ihmiset pääsevät suomalaisen yhteiskunnan osaksi, jäseneksi, on äärimmäisen tärkeää, ja tietysti se myös omalta osaltaan ennaltaehkäisee sitä, että ei olla mahdollisesti vain omassa etnisessä ryhmässä, vaan ollaan laajasti yhteiskunnan jäseniä. Tämä on tietysti se tärkeä asia, että me panostamme kotoutumiseen riittävästi, ja se on oikeastaan kaikkien sektoreiden asia, ja nimenomaan nuorten kohdalla se on äärimmäisen tärkeää.

No sitten, mitä tulee meidän maahanmuuttopolitiikkaan, tietysti se ensimmäinen asia on se, että silloin kun on saanut kielteisen turvapaikkapäätöksen, niin silloin on paluu, ja esimerkiksi tällä viikolla näitä paluita on järjestetty. Mutta emme voi myös sulkea silmiämme siltä, että meillä on täällä ihmisiä, joita me emme voi palauttaa eri syistä, esimerkiksi siitä syystä, [Puhemies koputtaa] että maa ei ota heitä vastaan, [Puhemies: Kiitoksia!] ja tähän ongelmaan meidän täytyy myös löytää ratkaisu. [Ben Zyskowicz: Esimerkiksi siitä syystä, että eivät suostu vapaaehtoisesti lähtemään! — Vasemmalta: Ei voida palauttaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Jokinen, olkaa hyvä.

16.45 Kalle Jokinen kok (vastauspuheenvuoro): Näin, arvoisa puhemies! [Teknisiä ongelmia mikrofonin kanssa] — Vihdoin mikrofoni päällä. — Maahanmuuttajataustaisten rikollisryhmien ydin on valinnut ammattirikollisen elämäntavan, ja heidän toimintansa keskeyttämiseen ei auta kuin koppihoito. Rikollisjengien toimintaan liittyy kuitenkin se, että ne haluavat kasvaa. Ne rekrytoivat lisää väkeä, ja niissä on vetovoimaa — ja se on suuri ongelma. Tarvitaan tehokasta viranomaisyhteistyötä ja vapaaehtoistyön organisointia mutta myös nuorten tekemien rikosten nopeaa tutkintaa ja nopeaa seuraamusta.

Poliisi on rahapulassa joutunut vähentämään resursseja ennalta estävästä toiminnasta. Eilen julkaistiin puolueeton selvitys poliisin rahankäytöstä, ja sen lopputulema oli, että poliisin perusrahoitusta on nostettava, jotta poliisi selviytyy sille annetuista tehtävistä. Ja yksi niistä on tämä jengirikollisuuden estäminen. Aikooko hallitus korjata poliisin perusrahoituksen tulevassa kehysriihessä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

16.46 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Tämän hallituksen tavoitteenahan on ollut, että meillä on 7 500 poliisimiestä ja -naista, ja tänä vuonna me olemme tuossa tavoitteessa.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Me varmaan kaikki muistamme viime syksyn ja sen, kuinka tässä salissa käytiin keskustelua poliisin määrärahoista. [Arto Satonen: Kyllä!] Ja tuon keskustelun jälkeen, yhdessä valtiovarainministeriön kanssa, sisäministeriö halusi tilata ulkopuolisen selvityksen siitä, mihin poliisin rahat menevät, [Juha Mäenpään välihuuto] sillä vuosi vuoden jälkeen rahoitusta on lisätty, mutta siitä huolimatta se on joka kerta jäänyt vajaaksi — joka kerta on jouduttu erilaisilla lisäbudjeteilla paikkaamaan sitä vajetta.

Ja nyt tämä selvitys todellakin eilen julkaistiin. [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Olen todella tyytyväinen siitä, että nämä kolme selvitysmiestä sen meille tekivät. Se sisältää paljon ehdotuksia ja paljon huomioita siitä, miten varmistaisimme poliisin resurssit myös tulevaisuudessa. [Puhemies koputtaa] Yksi haaste on se, että aiemmat hallitukset eivät ole pitäneet huolta poliisin resursseista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

16.47 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten sisäministeri sanoi, niin sisäisen turvallisuuden selonteossa ei todellakaan käsitelty näitä katujengejä eikä järjestäytyntä rikollisuuttakaan lainkaan riittävästi. Onneksi hallintovaliokunta korjasi tämän asian, eli yksimielisessä mietinnössä me käsittelemme tätä ongelmaa, koska se on täysin selvä, että se on ollut tässä maassa jo lukuisia vuosia, ja varsinkin kun keskustele nuorten kanssa, jotka täällä pääkaupunkiseudulla elävät, he valitettavasti myös tunnistavat sen uhkaavan tilanteen, joka tuolla kaduilla, liikennevälineissä ja jopa kouluissa on todellisuutta.

Te sanoitte, että sisäministeriössä suunnitellaan kaikenlaisia toimia. Huomauttaisin, että sisäministeriössä selvitetään sitä, miten laittomasti maassa olevat saavat jäädä maahan. Meillä on hallituksen esitys käsittelyssä, jossa jopa karkotettaville ja laittomasti maassa oleville halutaan saada oleskelulupa, jotta he voivat jäädä maahan. Kysymys on samanlaisesta maahanmuutosta, joka aiheuttaa näitä ongelmia. [Puhemies: Kysymys!] Ymmärrätekö te, hallitus, että teidän täytyy rajoittaa tällaista maahanmuuttoa Suomeen ja se on ratkaisu myös tähän ongelmaan? [Leena Meri: Nimenomaan! Juurisyy!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen.

16.49 Sisäministeri Krista Mikkonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos! Tosiaan hallitus on laatinut tämmöisen LAMA-ohjelman elikkä laittomasti maassa olevien ja maahan tulevien esto-ohjelman, [Juha Mäenpää: Hyvä nimi!] ja siellä on lukuisia toimenpiteitä siitä, miten me varmistamme sen, että teemme yhteistyötä esimerkiksi näiden lähtömaiden kanssa, teemme yhteistyötä viranomaisten kanssa, teemme rajalla yhteistyötä ja niin edelleen, niin että me varmistaisimme sen, että toisaalta me pystymme antamaan turvaa niille tarvitseville mutta että sellaiset, jotka eivät ole oikeutettuja turvapaikkaan tai muuhun oleskelulupa, palaavat sinne kotimaahansa. Tätä työtä tehdään.

Tähän liittyen todella tehtiin myös kaksi selvitystä, jotka tänään julkistettiin. Toinen oli se, miten me voisimme varmistaa, miten ne ihmiset, jotka ovat täällä töissä ja tarvitsisivat työlupaa mutta joilta puuttuu matkustusasiakirja, voisivat saada tuon työluvan ja väliaikaisen muukalaispassin, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] niin että voivat hakea tämän matkustusasiakirjan. [Puhemies koputtaa] Ja toinen oli se selvitys, [Puhemies: Aika!] miten me ratkaisemme niiden ihmisten kohdalta, jotka ovat täällä ja joita emme voi palaut-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

taa, sen ongelman, mitä me teemme heidän ihmisyytensä eteen. [Ben Zyskowicz: Miksi emme voi palauttaa? Koska eivät suostu!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Suomela, olkaa hyvä.

16.50 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sitä tuskin kukaan voi kiistää, että lasten ja nuorten pahoinvointi on kasvanut korona-aikana, ja valitettavasti tämä näkyy myös hyvin vakavan väkivallan lisääntymisenä. Tässä onkin meillä kova työ nyt tehtävänä, jotta saadaan kurottua umpeen niin hyvinvointivajetta kuin oppimisvajetta. Monelle lapselle ja nuorelle se tärkein, ensimmäinen paikka, jossa näitä ongelmia voidaan tunnistaa, on koulu. Sen tähden kysyisinkin opetusministeri Anderssonilta: Mitä voimme tehdä nyt mutta varsinkin tämän kriisin helpottaessa, että saamme tuettua lapsia ja nuoria tästä kriisistä palautumisessa, hyvinvointi- ja oppimisvajeen umpeen kuromisessa? Miten voimme tuoda esimerkiksi nuorisotyötä, mielenterveystyötä ja vaikkapa poliisin palveluja lähemmäs kouluja, jotta saamme tunnistettua ongelmat ajoissa ja puututtua niihin kunnolla?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

16.51 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Suomela tässä toteaa, me tarvitaan enemmän varhaisen puuttumisen malleja myöskin kouluun. Yhtenä hyvänä esimerkkinä mallista, mikä nyt on pilotoitu ja käynnistetty tämän hallituskauden aikana, on sitouttava kouluyhteistyö, jonka idea on se, että saadaan kouluun töihin enemmän turvallisia aikuisia, joilla ei ole opettamiseen sidottua työaikaa. Eli esimerkiksi kasvatus- tai sosiaalialan ammattilaisia, joilla on mahdollisuuksia työskennellä sellaisten nuorten kanssa, joilla on vaikkapa useita tai pidentyneitä poissaoloja, ja sitä kautta myöskin ikään kuin ottaa koppii näistä nuorista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Itse uskon myöskin vahvasti siihen, että työ kouluissa tulee moniammatillistumaan niin nyt kuin tulevaisuudessa. Me tarvitsemme enemmän myöskin muiden alojen ammattilaisia tukemaan opettajia, ja me tarvitaan näiden ammattilaisten työpanosta siellä lasten ja nuorten lähijärjestyksessä eli kouluissa ja oppilaitoksissa. Yksi hyvä askel siihen suuntaan on oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden vahvistaminen, mitä hallitus on tehnyt, [Puhemies: Kiitos!] ja tämä työ varmasti jatkuu uusien hyvinvointialueiden kanssa yhteistyössä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Häkkänen, olkaa hyvä.

16.52 Antti Häkkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ruotsissa tilanne on vakava. Tämä on yhteiskunnan suurimpia puheenaiheita, ja siellä tietysti kaikki puolueet ovat tunnistaneeet, mistä asiat johtuvat: sinisilmäinen oikeus- ja turvallisuuspolitiikka, epäonnistunut maahanmuuttopolitiikka ja kotouttaminen ja monet muut tekijät. Suomessa tästä asiasta ei pitäisi olla enää niin sanotusti ihmettelyn aihetta vaan pitäisi ryhtyä toimenpiteisiin. Nyt se ydinkysymys kuuluu, kun Suomessa nähdään nämä ensimmäiset ilmiön merkit ja turvallisuuspoliittiset haasteethan pitää ennalta taklata, kuten poliisi on nyt jo suosittanut Suomessa: Marinin hallitus on nyt jo kolme vuotta istunut. Merkit ovat ol-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

leet nähtävillä koko ajan. Poliisi on varoittanut koko tämän vaalikauden ajan. Silti kotouttamissuunnitelmassa ei sanaakaan, silti sisäisen turvallisuuden selonteossa ei sanaakaan, ja silti edelleenkin ei ole valtioneuvoston työryhmää tai mitään valmistelua käynnissä. Miksi te ette ryhdy mihinkään konkreettisiin toimenpiteisiin? [Puhemies koputtaa] Pääministeri Marin, minkä takia hallitus ei ole mihinkään konkreettisiin toimenpiteisiin ryhtynyt?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, aika! — Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

16.54 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sisäministeri on kuvannut, toimia kyllä on tehty, ja tässä muun muassa opetusministeri Andersson omalta puoleltansa totesi, millä tavalla kouluissa tähän tilanteeseen puututaan. Itse olen kyllä avoin sille ajatukselle, että meillä olisi myös parlamentaarista yhteistyötä tämän teeman ympärillä, koska näen, että tämä on vakava kysymys nyt ja tämä on vielä vakavampi kysymys tulevaisuudessa, jos me emme tähän tartu ajoissa. [Jukka Kopran välihuuto]

Mutta haluaisin tuoda myös hieman inhimillisyyttä tähän saliin. Kun me keskustelemme tästä ilmiöstä, niin hyvin herkästi tästä keskustelusta valitettavasti kotikatsomoihin välittyy kuva, että jokainen maahanmuuttaja, jokainen turvapaikanhakija, jokainen ihminen, joka näyttää hieman erilaiselta, on jengirikollinen. [Oikealta: Ei välity! — Kokoomuksen ryhmästä: Älkää aliarvioiko! — Leena Meri: Miksi te vääristelette?] Näin ei ole, näin ei ole. Iso osa ihmisistä elää kunnollista kansalaisen elämää Suomessa. Tämä on ilmiö, johon pitää puuttua, johon pitää suhtautua vakavasti, ja me tarvitsemme monenlaisia työkaluja, kuten aikaisemmin kuvasin, ja samanaikaisesti meidän pitää torjua yhteiskunnassa sellaista ilmapiiriä, [Puhemies koputtaa] joka sanoo näille nuorille ja lapsille: olet vääränvärisen, väärännäköinen, mene kotiisi. Tämä on sellainen ilmapiiri, joka ruokkii nimenomaisesti sitä, että meillä on ihmisiä näissä jengeissä. [Välihuutoja oikealta]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden lisäkysymyksen tähän kysymykseen. — Edustaja Tolvanen, olkaa hyvä.

16.55 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos pääministerille ja ministeri Mikkoselle tästä vastauksesta.

Itse asiassa kokoomus on nähnyt tämän asian jo pitkään, ja me olemme valmistelleet toimenpiteitä, jotka julkaisemme huomenna. Siitä tulee tuhti paketti: siinä tulee näitä kovia toimia mutta ensisijaisesti pehmeitä toimia, me lähestymme kokonaisvaltaisesti asiaa. Se on sitten vapaasti teidän käytettävissänne, jos te haluatte näin tehdä.

Me olemme samaa mieltä, että ennaltaehkäisy ja juurisyihin puuttuminen on sitä parasta politiikkaa, mutta nyt on tilanne päällä. Poliisi sanoo, että on koston kierre menossa, ja pelkää uusia vakavia väkivallantekoja. Haluaisinkin tietää, ministeri Mikkonen: mihin konkreettisiin toimiin te nyt aiotte ryhtyä, että ei tule uhreja lisää?

Sen lisäksi haluan todeta, että me kokoomuksessa emme todellakaan ole sitä mieltä, että kaikki ulkomaalaiset ovat jengirikollisia, päinvastoin. [Leena Meri: Ei kukaan ole sitä mieltä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

16.56 **Sisäministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Ja kiitos kokoomukselle, me tutustumme varmasti näihin esityksiin, mitä te tuotte. Me olemme käyneet ja käymme koko ajan aktiivista keskustelua poliisin kanssa tästä tilanteesta. Me olemme tunnistaneeet tätä ilmiötä, ja me haluamme puuttua siihen nimenomaan kokonaisvaltaisesti. [Ben Zyskowitz: Ei näy selonteossa!] Me tarvitaan niitä ennaltaehkäiseviä töitä, me tarvitaan sitä poliisin hyvää yhteistyötä nuorisotyön kanssa, koulujen kanssa, sitä Ankkuri-toimintaa, joka on paljon saanut kiitosta, mutta samanaikaisesti meidän täytyy tunnustaa se, että meillä on myös niitä nuoria, jotka tästä työstä huolimatta ovat kadulla ja tekevät rikoksia, ja on tätä rikosjengiytymistä. Sen suhteen meidän täytyy tarkastella myös, mitä lainsäädännön kiristyksiä mahdollisesti täytyy sen osalta tehdä, ja totta kai täytyy siten ne poliisin voimavarat turvata. Ja oleellista on mielestäni se, että rikoksiin puututaan riittävän nopeasti, se tutkintaprosessi on riittävän nopea, [Puhemies koputtaa] että ne mahdolliset seuraamukset tulevat myös nopeasti, [Puhemies: Kiitoksia!] jotta nuoret ymmärtävät, mistä ne johtuvat.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys hoitajapulan ratkaisusta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 11/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä ehdimme yhden kysymyksen. — Seuraava kysymys, edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.57 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa herra puhemies! Sote-henkilöstön, etenkin hoitajien, kasvava vaje uhkaa vakavasti kriisiyttää terveydenhuollon. Hoitotakuuta, henkilöstömitoituksia ja kotihoitoa parantavia pykäläiä tarvitaan, mutta tarvitaan myös tekijöitä, tarvitaan resursseja. Tällä hetkellä huoli on todellakin syvä. Moni hoitaja suunnittelee päinvastoin alalta lähtemistä. Seuraavan kymmenen vuoden aikana neljäsosa sairaanhoitajista, kolmasosa lähihoitajista eläköityy, ja meillä tälläkin hetkellä on yli 70 000 hoitoalan koulutuksen saanutta henkilöä muissa töissä.

Kysyin tätä ministeri Lindéniltä jo pari päivää sitten, mutta vastaus ei tyydyttänyt, sillä ei riitä, että pyöritellään hankkeita, joista kerrotte. Tarvitaan toimia. KD esitti jo tälle vuodelle, että puoli miljardia euroa [Puhemies: Kysymys!] panostettaisiin tähän ja lisäksi veroporkkanoita eläkkeellä oleville hoitajille työhön kannustamiseksi. Otatteko nämä esitykset vastaan? Tuotteko konkreettisia esityksiä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Lindén, olkaa hyvä.

16.59 **Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muistan tuon keskustelun pari päivää sitten. Siinä luettelini pitkän luettelon aivan konkreettisia toimenpiteitä, joista me kaikki tiedämme, että niitä tässä tehdään. Niitä

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

koordinoidaan tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriön marraskuussa aloittamassa hankkeessa, jossa on mukana laajasti eri yhteiskuntatahoja, työmarkkinaosapuolia myös.

Me tarvitsemme tässä nimenomaan koulutuksen uudistamista: sekä lisäämistä että sisällöllisiä uudistuksia. Me tarvitsemme alan houkuttelevuuden lisäämistä. Siinä avainasemassa on tällä hetkellä johtamisen, työjärjestelyjen ja työnjakojen järjestäminen sellaiseksi, että se erinomainen, koulutettu henkilöstö, joka meillä sote-sektorilla on, tuntee vetovoimaa näihin tehtäviin. Viittasin siinä vastauksessani viime lauantain Helsingin Sanomien upeaan kirjoitukseen esimerkiksi Herttoniemen koronasairaalaan, jossa on vaativat työolot. Niistä huolimatta sinne saatiin nopeasti henkilökunta. Matala organisaatio, kunnan palkat, kunnan koulutus, kaikki nämä tarvitaan, ja niitä kaikkia toimenpiteitä me edesautamme STM:ssä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat, pyydän, että muut keskustelut siirretään tämän salin ulkopuolelle, ja jatketaan sitten päiväjärjestyksen mukaisten asioiden käsittelyllä.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 241/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallitusohjelmakirjauksen mukaan muiden kuin kuluttajasaatavien perintäkuluille säädetään euromääräiset ylärajat. Kirjaus on osa hallitusohjelman yleistä tavoitetta estää ylivelkaantumista. Yrityssaatavien perintäkulut ovat monissa tapauksissa olleet merkittävästi suuremmat kuin kuluttajasaatavien perintäkulut, ja ne ovat olleet valvontaviranomaisen erityisen huomion kohteena jo useita vuosia. Korkeat perintäkulut ovatkin voineet osaltaan lisätä yritysten maksuvaikeuksia.

Hallitus on jo väliaikaisilla perintälaeilla auttanut koronaviruspandemian vuoksi ahdistukseen joutuneita yrityksiä. Sääntely on ollut onnistunutta, sillä valvontaviranomainen ei vä-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

liaikaisten lakien voimassaoloaikana ole saanut yhtä paljon yrityssaatavien perintäkuluihin liittyviä yhteydenottoja kuin aiemmin. Nyt toteuttamalla hallitusohjelmakirjaus tuodaan oikeudenmukaiset ja kohtuulliset yrityssaatavia koskevat perintäkulut lainsäädäntöön pysyvästi.

Ehdotuksen mukaan laissa säädettäisiin yrityssaatavien perintäkuluista yksityiskohtaisemmin kuin aiemmassa pysyvässä laissa. Yksittäisistä perintätoimista eli esimerkiksi maksumuistutuksesta, maksuvaatimuksesta ja maksusuunnitelman laatimisesta saisi jatkossa perintäkuluina veloittaa enintään tietyn, laissa säädetyn summan. Lisäksi velallisen kokonaiskuluvastuuta rajoitettaisiin ja velalliselle turvattaisiin riittävä aika huomautusten ja maksusuorituksen tekemiseen. Kuten väliaikaisia säännöksiä, ehdotettuja pysyviä säännöksiä sovellettaisiin paitsi yrityssaataviin myös muihin sellaisiin saataviin, jotka eivät ole kuluttajasaatavia. Tämä tarkoittaa, että säännösten piirissä olisivat siten myös sellaiset saatavat, joissa velallisena on esimerkiksi asunto-osakeyhtiö, yhdistys tai säätiö. Esityksen tavoitteena on siten parantaa myös velallisten yhdenvertaista kohtelua.

Värderade talman! Regeringen prioriterar att bekämpa överskuldssättning. Ett led i det är att säkerställa skälighet och enhetlighet då det kommer till indrivningskostnader. Hittills har enbart konsumentfordringarnas indrivningskostnader haft ett kostnadstak, och det vill regeringen nu ändra på.

Liksom i den temporära lagstiftningen skulle de permanenta bestämmelserna som föreslås tillämpas förutom på fordringar där gäldenären är ett företag även på andra fordringar som inte är konsumentfordringar. Det betyder att bestämmelserna skulle omfatta även sådana fordringar där gäldenären är till exempel ett bostadsaktiebolag, en förening eller en stiftelse. Målsättningen med förslaget är således också att förbättra likabehandlingen av gäldenärer.

Väliaikaisen lain valiokuntakäsittelyn yhteydessä tuotiin esiin tratan toimitustapaa koskevia muutostarpeita ja katsottiin, että tratta tulisi voida toimittaa yritysvelalliselle sähköisesti nykyistä laajemmin. Uudistuksia ei ollut mahdollista eduskuntakäsittelyn yhteydessä toteuttaa, sillä ne vaativat huolellista lainvalmistelua ja vaikutusten arviointia. No, nyt voin todeta, että perintäkirjeiden sähköisten toimittamistapojen laajentamismahdollisuuksia selvitettiin laajasti pysyvän lainsäädännön valmistelun yhteydessä, ja yhteiskunnan digitalisaatiokehitys on totta kai otettava huomioon myös perintäkirjeiden lähettämisessä mutta samalla huomioiden kuitenkin se, että velallisten asemaa ei heikennetä. Nyt ehdotetaan, että joustavoitettaisiin niitä edellytyksiä, joiden perusteella perintäkirjeitä voidaan toimittaa kuluttaja- tai yritysvelalliselle sähköisesti. Haluan myös korostaa, että perintäkirjettä ei esityksen mukaan saisi lähettää sähköisesti kuluttajalle, ellei tämä ole antanut siihen suostumustaan kirjallisesti tai sähköisesti. Tärkeää on myös, että niin kuluttajasaatavien kuin yrityssaatavienkin osalta pyritään varmistamaan, että perintäkirje myös tosiasiassa saavuttaa velallisen.

Koska perintäkuluja koskevat väliaikaiset säännökset ovat voimassa huhtikuun 30. päivään asti, ehdotetaan, että uudet säännökset tulisivat voimaan 1. toukokuuta 2022. On tärkeää, että velallismyönteinen perintäkulusääntely jatkuu katkeamatta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskusteluun, edustaja Ari Koponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

17.06 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Hienoa, että saliin on tuotu nyt yksi näistä monista luvatuista ylivelkaantumista ehkäisevistä esityksistä. Tässä ehdotetaan muiden kuin kuluttajasaatavien perintäkulujen kohtuullisuuden ja yhdenmukaisuuden varmistamiseksi yksityiskohtaisempaa sääntelyä, eikä esitystä ole nähdäkseni syytä vastustaa. Ehdotettu sääntely parantaisi velallisen mahdollisuutta selvittää taloudellisista ongelmistaan, kun kohtuuttoman suurien perintäkulujen vaatimista estetään perintäkulujen kiinteillä kulukatoilla. Kaiken kaikkiaan hyvin perusteltu ja tarpeellinen lakimuutos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

17.07 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Kyllä hallitusta tulee silloin kiittää, kun on kiittämisen aika, ja tämä on kyllä sellainen paikka, missä täytyy kiitokset esittää. On todella tärkeä asia otettu työn alle. Yritykset ovat oikeasti olleet hätää kärsimässä perintäyhtiöitten kanssa. Niillä ei ole oikeastaan mitään rajaa ollut, kuinka paljon on saanut yrityksiltä ryöstää. Ja se on sanomatta selvää, että usein niillä yrityksillä, jotka ovat olleet ahdingossa, ne ahdingot vain syvenevät, ja käytännöllisesti katsoen tuntuu siltä, että menee takuuvarmasti konkurssiin, kun perintätoimisto pääsee asialle. On äärettömän tärkeää todellakin, että tällainen lakimuutos tulee. Tietysti se, mikä tulee sitten lakiin merkittäväksi siitä katoista, mitä siitä saa periä, ei toivon mukaan ole kohtuuton yrityksen kannalta. Ja tietysti tällaiset tratan, edeltävän muistutuksen, määräajan pidentämiset, vaikka nyt ei kauhean pitkistä asioista ole kyse, ja nämä muutamat muut pienemmät asiat — aina nämä parempaan suuntaan kuitenkin ovat. Eli kiitokset tulevat täältä hallitukselle tästä esityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

17.08 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Nykyisin pysyvä laki sisältää yksityiskohtaista sääntelyä perintäkuluista vain kuluttajasaatavien osalta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi myös muiden kuin kuluttajasaatavien osalta perintäkulujen enimmäismääristä. Tavoitteena on uudistaa perintälakia siten, että lain säännökset estävät kohtuuttoman suurten perintäkulujen perimisen erityisesti yritysvelallisilta. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa sähköisten toimittamistapojen laajempi hyödyntäminen niin kuluttaja- kuin yrityssaatavien perinnässä.

Arvoisa puhemies! Tavoitteena tulee olla ylivelkaantuneiden aseman helpottaminen. On tärkeää auttaa talousvaikeuksiin joutuneita yrittäjiä. Lakimuutosten myötä myös yrityksiltä perittäville perintäkuluille asetetaan selvät ja kohtuullisuuden tavoitteen täyttävät rajat. Vastaava sääntely on jo voimassa kuluttajasaatavien osalta ja on osoittautunut toimivaksi. Tämä on jälleen yksi osoitus tämän hallituksen yrittäjämyönteisyydestä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.09 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys on hyvä ja vie asioita oikeaan suuntaan. Tässä on huomioitava se, että yrityksethan eivät suinkaan ole yhteismitallisia, vaan yrityksiä, joilta näitä saatavia voidaan periä, on hyvin erikokoisia. Suuri yritys on aivan eri asemassa tällaista perintäyhtiötä vastaan kuin pieni henkilöyritys. Jos pienelle henkilöyrityksille heittää vaatimuksen ja todistustaakka sen vaatimuksen perusteettomuuden todistamisesta on käytännössä tällä yrittäjällä itsellään, niin kyllä se johtaa näiden yritys-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

ten kaatumiseen ja suorastaan lainsuojattomaan tilanteeseen tämän pienyrittäjän kannalta, jolla ei ole resursseja lähteä oikeustaisteluihin näissä asioissa.

Ylipäänsä velkojen perinnässä ja korkojen ja kulujen perimisessä pitäisi oikeusvaltiossa pitää periaatteena, että vain toteutuneet, todennettavissa olevat kulut sekä kohtuulliset viivästyskorot peritään, ei harjoiteta mitään laillistettua koronkiskontaa ja mielivaltaista riistämistä. Kannustankin hallitusta tämän kohtuullisuusperiaatteen noudattamiseen sekä yritysten ja yksityisissä jatkossakin. Kohtuuttomuudet on karsittava pois lainsäädännöstä, elleivät ne muuten poistu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

17.10 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tiedämme, että yrittäjyys kantaa Suomea ja hallitusta. Ei ehkä kovin usein ehkä aiheestakaan olla kiiteltä yrittäjyyden edistämisestä, mutta nyt on ihan reilusti syytä kiittää ministeri Henrikssonia ja hallitusta, että nyt hallitus on tässä yrittäjän asialla. On selvää, että Suomen kaltaisessa toimivassa taloudessa ja sopimusyhteiskunnassa sitoumuksista tulee pitää kiinni ja velat maksaa, mutta se velkojen perintä pitää olla kohtuullista. Tässä nyt hallitus vie lainsäädäntöä oikeaan suuntaan, ja hallitus tällä toimenpiteellä todella auttaa niitä yrittäjiä, niitä talouden toimijoita, jotka haluavat veloistaan suoriutua ja haluavat toimintaa jatkaa ja tuoda sitä kautta lisäarvoa koko yhteiskunnalle, joten tämä hallituksen esitys on ilman muuta kannatettava, ja kiitos siitä ministeri Henrikssonille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.12 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että näitä asioita nyt käydään läpi, ja erittäin hyvä, että tähän lakiin on tulossa tällä tavalla esitystä ja kohtuullistetaan tätä velan perintää. Yritykset ovat meille älyttömän tärkeitä Suomessa. Ilman yrityksiä ei koko Suomikaan kyllä pyöri, eli sen takia on hyvä, että kohtuullistetaan tätä velan perintää. Tuolla talousvaliokunnassa ovat useasti nousseet esille yleensäkin nämä velkojen perinnät ja nämä korot ja tämmöiset kulutusluotot ja kaikki tämmöiset vastaavat, ja jos ajattellaan, että se korko on ollut korkea esimerkiksi siinä lainassa tai velassa ja sitten yritetään kohtuullistaa sitä korkoa, niin sitten nämä perintäkulut ja muut kulut nousevat isoiksi. Tosi hyvä yritysten puolelta, että tämmöistä asiaa viedään eteenpäin. Siitä täytyy olla kiitollinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.12 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on erinomainen. Sen myötä kuluttajasaatavien perintäkuluille säädetään enimmäismäärärahat ja sitä myötä puututaan myöskin ylivelkaantumisen ilmiöön erityisesti yritysten osalta. Pitkittyneen koronatilanteen myötä riskinä on suomalaisten jo aiemmin hankalan velkaantumisen syveneminen, ja ajattelen, että erityisesti tässä tilanteessa tämä koskee myös yrityksiä.

Tietenkin tämän esityksen kohdalta, joka on erittäin tervetullut ja jo hallitusohjelmassa linjattu, kyse on myös valvonnan ja oikeuden toteutumisesta tilanteiden ratkaisemiseksi. Ajattelen, että kun Etelä-Suomen aluehallintovirastolle on annettu tehtävä valvoa valta-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

kunnallisesti, että perijät noudattavat toiminnassaan lakia ja hyvää perintätapaa, niin on tärkeää myös, että esimerkiksi aluehallintoviraston resurssit tähän ovat riittävät. Toisaalta perintäkuluja tai vahingonkorvauksia koskevat erimielisyydet ratkaistaan yleisessä tuomioistuimessa riita-asioina, ja me tiedämme, että jokainen näistä istunnoista vaatii myös resursseja. Myös näiden resurssien, oikeuslaitoksen resurssien, turvaaminen tämän hallituksen esityksen toteutumiseksi on oleellista.

Ehkä kolmantena asiana haluan nostaa esiin tämän kirjepostiasian. Eli tässä on nyt tarkoitus myös siirtyä digitaalisempaan malliin, joka tietenkin varmasti nopeuttaa myös näitä käsittelyaikoja ja auttaa viestien perille pääsemistä mutta toisaalta saattaa myös aiheuttaa tilanteita, että nämä viestit eivät kulkeudu oikeille henkilöille riittävän nopeasti tai siinä on hämminkiä. Tämän osalta tulee kyllä olla erityisen tarkka, että myös nämä viestit menevät perille. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa kuulla, että käytännössä koko eduskunta laidasta laitaan on valmis tukemaan tätä hallituksen esitystä siitä, että nämä perintätoimet saadaan jollain tavalla järjestykseen ja kuriin ja autetaan myöskin ylivelkaantuneita ihmisiä.

Meillähän on muitakin esimerkkejä siitä, että perintätoiminta on jollain tavalla hallitsematonta. Otan toisen esimerkin, joka liittyy yksityiseen pysäköinninvalvontaan, jossa usein tämä firma, joka suorittaa valvontaa, omistaa samanaikaisesti sen perintätoimiston, joka kuormittaa sitten kansalaisia kirjeillä jatkuvasti. Tästä on 122 kansanedustajaa tehnyt lakialoitteen, pysäköinninvalvonnan lainsäädännön kehittämisestä, ja lakivaliokunta on sen käsitellyt ja 18. päivä marraskuuta viime vuonna pyytänyt oikeusministeriöltä nyt kannanmuodostusta tai esitystä siitä, että tämä pysäköinninvalvonta saataisiin lailliseen järjestykseen Suomessa. Mikä on tämän aloitteen tilanne, lakivaliokunnan esityksen tilanne oikeusministeriössä tällä hetkellä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.15 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Haluan samalla nostaa esille, kun on tästä perinnästä puhetta, myös tämmöiset sote-puolen laskut. Nykyaikana on todella ihmeellistä — olen itsekkin törmännyt läheisten ja tuttavien kautta tämmöiseen asiaan — että kun tulee vaikka sairaalasta lasku jostakin, on ollut palveluasumisessa tai on ollut sairaalassa tai muuta ja lasku tulee kotiin ja se asiakas, jolle se lasku tulee, ei välttämättä ole siellä kotona, hän on voinut joutua johonkin toiseen yksikköön, niin miten se sitten käykään? Se lasku ehtii erääntyä, sinne kerkiää tulla karhukirje, joutuu maksamaan näitä karhulaskuja ja muita, ja sitten ei kulje se tieto, että asiakas ei välttämättä olekaan kotona, ei ole tavoitettavissa, ja on aivan kohtuutonta, että tämmöisiä menee sitten jopa ulosottoon. Ja sitten kun asiakas rupeaa selvittämään tätä, hätäpäissään maksaa ne toiseen kertaan, kun on tullut karhukirjeitä — kukaan ei oikein saa selvää, onko niitä laskuja maksettu vai ei, ja sitten maksaa toiseen kertaan — niin se rahan takaisin saaminenpa ei olekaan enää yksinkertaista. Se on ihan ihmeellistä, että ihmisellä pitää olla pankkitunnuk-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

set, että voisi vähän edullisemmin saada sen liikaa maksamansa rahan takaisin, ja siltikin se perintäfirma ottaa ison lohkaisun siitä rahasta itselleen.

Jotenkin tuntuu tämän soten aikana, että tähänhän pitää kyllä kiinnittää huomiota, että siellä kuntien ja kunnallisten juttujen takana on myös kaikenlaisia perintäfirmoja. Tämä on oikeasti ongelma, että tulee tavallaan ihan turhia maksuhäiriömerkintöjä tällaisella menettelyllä. Tähän on kyllä kiinnitettävä huomiota, että se tieto kulkee, jos potilas on jossain muualla sairaalassa, se tieto kulkee sinne laskuttajallekin, että nyt ei laiteta kotiin sitä laskua tai voida kerryttää sitä laskua ja laittaa vasta sitten, kun hän tulee kotiin. Eihän mitään järkeä ole laskua laittaa eri osoitteeseen kuin missä se asiakas kuitenkin on. Toivon, että tämä otetaan käsittelyyn noissa velka-asioissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskinen, olkaa hyvä.

17.17 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Reijonen kiinnitti tärkeään asiaan huomiota: valtaosa kunnista ja kuntayhtymistä on siirtänyt perintätoimistoille perittäväksi sellaiset saatavat, jotka ovat jopa suoraan ulosottokelpoisia. Ja kun toistakymmentä vuotta sitten uudistettiin ulosottolainsäädäntöä ja sitten varsinkin se ulosoton sähköinen järjestelmä, niin silloin oli tavoitteena, että tällaiset isompia perintätoimia harjoittavat organisaatiot pystyvät suoraan siirtämään sen perittäväksi ulosottovirastoon ilman, että siihen tulisi väliin laskuttajaa, näitä perintäyhtiöitä.

Eikö nyt olisi aika vaikkapa Kuntaliiton kanssa ministeriön tehdä kunnon projekti, että nämä institutionaaliset perijät siirtyisivät tähän suorausottoon, kun siihen on kaikki tekniset edellytykset olemassa? Sehän käy niin, että kuntayhtymät säästääkseen vähän omia toimistokulujaan siirtävät näille perinnän kohteena oleville henkilöille, yleensä suht varattomille henkilöille, paljon isomman lisäkustannuksen kuin mitä se kuntayhtymä tai kunta saa hyötyä siitä, että se siirtää henkilön perintäfirmojen kärkeeseen rahastamiseen.

Tässä on yhteiskunnallisesti kasvava ongelma, joka pitää lähiaikoina saada ratkaistuksi. Ja tosiaan se säästö, mitä juuri nämä julkiset perijät saavat siirtäessään sen sitten yksityisille, on näennäistä, ja paljon kalliimmaksi tulee lopputulema sille perinnän kohteena olevalle varattomalle henkilölle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Henriksson, 3 minuuttia paikalta.

17.19 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos edustajille laidasta laitaan siitä suuresta tuesta, minkä tämä hallituksen esitys on tässä salissa tänään saanut. Olen iloinen siitä, että tämä asia nyt menee eteenpäin, ja tämä on erittäin yrittäjäystävällinen esitys, ja tämä hallitus haluaa tehdä yrittäjäystävällistä politiikkaa.

On muistettava se, että nämä ehdotetut perintäkulut ovat enimmäismääriä, eivät vakio-
määriä eli ei myöskään tarvitse periä näin paljon vaan saa myös periä vähemmän. Perintäkulujen tulee jatkossakin kaikissa tilanteissa olla myös kohtuullisia ennen kaikkea suhteessa saatavan pääomaan, eli tämä kohtuullisuusajattelu on hyvin esillä tässä esityksessä.

Velkaongelmien vähentäminen yleisesti on tärkeätä, ja sen takia hallitus on panostanut erittäin paljon siihen, että tehdään sellaisia toimenpiteitä, joilla autetaan ihmisiä Suomessa uuteen alkuun. Viime viikolla meillä oli tässä salissa keskusteltavana velkajärjestelylain esitys, jossa mahdollistetaan yrittäjän pääsy velkajärjestelyyn aivan uudella tavalla ja

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

jossa muutenkin uudistetaan velkajärjestelylakia. Meillä on paljon muitakin esityksiä. Muutaman viikon kuluttua tänne tulee esitys positiivisesta luottorekisteristä. Eduskunnassa on jo maksuhäiriömerkintöjen lyhentämistä koskeva esitys.

Tähän edustaja Reijosen esiin nostamaan ongelmaan siitä, että saattaa olla, että ihminen on saanut laskun, joka on mennyt väärään osoitteeseen, ja tavallaan sitten on voinut tapahtua niin, että se on mennyt jopa ulosmittaukseen: todella, se on erittäin ikävä tilanne. Tästä syystä olisi syytä, että nämä hyvinvointialueet myös pitävät huolta siitä, että on oikeat osoitteet rekistereissä. Tässäkin tämä esitys voi ehkä tuoda helpotusta niitten ihmisten osalta, jotka katsovat, että heille saa lähettää laskun sähköisesti, jolloin se voi tulla sähköpostiin. Mutta totta kai pitää myös paperilla voida saada lasku, jos näin haluaa, ja silloin sen pitää mennä oikeaan osoitteeseen. Tässä se, että maksuhäiriömerkintälainsäädäntö nyt muutetaan, on äärimmäisen tärkeätä, koska se tarkoittaa myös sitä, että kun sen laskun on maksanut, niin 30 päivää sen jälkeen maksuhäiriömerkintä pyyhitään rekisteristä pois. Tänä on aivan eri tilanne, kun se voi olla siinä jopa kolme vuotta. Eliikkä kaiken kaikkiaan kiitoksia tästä palautteesta.

Ja mitä tulee, edustaja Kiljunen, tähän yksityiseen pysäköintivalvontaan, niin se ei ole nyt tällä hetkellä asia, joka on ministeriössä agendalla. Se ei ole hallitusohjelmahanke, [Puhemies koputtaa] ja se on juridisesti erittäin monimutkainen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vielä edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.22 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos ministerille vastauksesta. Kysyn sen verran vielä, olisiko mahdollista, että valtio oikeasti ohjeistaisi nyt niitä sote-alueita tässä alkuvaiheessa, kun ollaan tekemässä tätä joka puolella vähän erilaisilla ohjeilla. Olisiko mahdollista, että nyt annettaisiin semmoinen paimenkirje, että tämä laskutusasia pitää hoitaa sillä tavalla, että ei tule niitä laskuja sitten kotiin, jos asiakas on siellä sairaalahoidossa tai muualla? Olisiko tämmöinen mahdollista, että laitettaisiin jo ihan täältä valtiolta paimenkirje menemään? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Haluaako ministeri vastata?

17.23 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on tietysti asia, mitä sosiaali- ja terveysministeriön pitää miettiä, miten he ohjeistavat uusia hyvinvointialueita. Mielestäni myös ne uudet valtuutetut omilla hyvinvointialueillaan voivat nostaa tämän kysymyksen esille ja siellä omalla hyvinvointialueellaan tehdä näitä linjauksia ja päätöksiä. Totta kai se on oikeudenmukaisuuskysymys, että voidaan saada lasku oikeaan osoitteeseen, ja sen pitäisi olla jokaisen suomalaisen oikeus, että on oikea osoite myös siellä hyvinvointialueitten tulevilla rekistereissä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.23 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille vastauksesta, joka koski tätä pysäköinninvalvonnan tilaa, yksityisen pysäköinninvalvonnan tilaa. Totta, tämä aloite ei ole ollut hallitusohjelmassa mukana, että saataisiin jonkinlainen pelisääntö tähän

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

yksityiseen pysäköinninvalvontaan, jossa kansalaiset kokevat kyllä oikeusturvansa erittäin vahvasti heikentyneen. Mutta 122 kansanedustajaa on pyytänyt tässä lakialoitteessa asiaan selkeyttä, ja myöskin lakivaliokunta kuultuaan oikeusministeriön kantaa ja todettuaan, että asia on monimutkainen, on pyytänyt, että oikeusministeriö tarttuu tähän asiaan. Eduskunnan tahto on tässä selkeä, lakivaliokunnan tahto on selkeä, ja vaikka sitä ei ole hallitusohjelmaan kirjattu, niin toivoisin, että ministeriössä mietittäisiin sitä tahtotilaa, mikä koko yhteiskunnassa ja meilläkin tässä asiassa on.

Ja haluaisin muistuttaa, että muun muassa Britanniassa ollaan nyt juuri korjaamassa lainsäädäntöteitse tämä vastaava ongelma, mikä siellä on yksityisessä pysäköinninvalvonnassa. Tämä on myöskin eurooppalainen ongelma. Kyllähän meidän täytyy täällä Suomessa saattaa tämä asia, joka on julkista vallankäyttöä — pysäköintivirhemaksujen antaminen — lailliselle pohjalle, niin että se ei ole vain oikeustulkinnan varassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2021

Kertomus K 21/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Ministeri Henriksson, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.25 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Valtioneuvoston on kerran vaalikaudessa annettava eduskunnalle kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta. Kertomuksessa käsitellään kielellisten oikeuksien toteutumista sekä tarpeen mukaan muita kielioaloja. Kertomuksessa käsitellään kansalliskielten eli suomen ja ruotsin kielen lisäksi ainakin saamen kieltä, romanikieltä ja viittomakieltä. Kertomuksessa on seurattu myös karjalan kielen tilannetta.

Nyt käsiteltävänä oleva kertomus sisältää ajankohtaistietoa Suomen kielioaloista, hallinnollisten muutosten vaikutuksesta kieliryhmiin sekä kokemuksia kielellisten oikeuksien toteutumisesta viranomaisissa. Kertomuksessa keskitytään muutamaa keskeiseen teema-alueeseen, jotka ovat digitalisaatio sekä kielellisten oikeuksien toteutuminen opetuksessa, poliisissa, pelastustoimissa ja hätäkeskustoiminnassa. Kertomuksen taustaksi toteutettiin vuonna 2020 kielibarometri, saamen kieli -barometri sekä ensimmäistä kertaa myös viittomakielibarometri.

Tiivistäen voi suomen kielen osalta todeta, että englannin kielen käytön lisääntyminen yhteiskunnassa ja esimerkiksi digitaalisissa ratkaisuissa vaikuttaa suomen kielen asemaan.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Ruotsin kielen asema on oikeudellisesti vahva, mutta käytännössä oikeudet eivät aina toteudu, ja sen takia tarvitaan viranomaisten johdonmukaisia ja systemaattisia toimia, jotta oikeudet toteutuisivat paremmin tulevaisuudessa myös käytännössä. Osana siirtymistä kohti yhä digitaalisempaa yhteiskuntaa valtionhallinnon vastuulla on varmistaa, että julkisissa digipalveluissa huomioidaan eri kieliryhmien oikeudet. Kertomuksessa todetaan, että suomenkielisistä 6 prosenttia on tyytymättömiä sähköisiin palveluihin, kun taas ruotsinkielisten keskuudessa vastaava luku on 29 prosenttia. Tulevaisuudessa on tärkeää varmistaa, että digitaaliset ratkaisut toimivat molemmilla kansalliskielillä. Myös muiden kielten käyttö olisi mahdollistettava.

Ero suomenkielisen ja ruotsinkielisen vähemmistön palvelukokemuksessa on poliisin ja hätäkeskustoiminnan osalta merkittävä. Ruotsinkieliset antavat palveluille huonommat arvosanat. Hätäkeskustoiminnan osalta on kuitenkin tapahtunut jonkun verran kehitystä.

Värderade talman! Polisens fort- och specialutbildning på svenska samt utbudet av svenskspråkiga webbkurser ligger inte på en tillräckligt hög nivå för att säkerställa en jämlik utbildning inom polisen. Sammantaget verkar alltså utbildningen behandla svenskspråkiga annorlunda än finskspråkiga — så får det inte vara. I språkberättelsen konstateras det att den svenskspråkiga utbildningen i fortsättningen ska jämföras med den finskspråkiga utbildningen och det här är oerhört viktigt, det handlar om grundläggande språkliga rättigheter.

Kertomuksen opetusta koskeva osio koskee suurelta osin muita kuin kansalliskieliä. Keskeinen huomio on, että perusopetuksessa on tärkeää kyetä lisäämään erityisesti saamenkielisen henkilöstön saatavuutta ja laajentamaan etäopetusta. Varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa olisi kyettävä tunnistamaan viittomakieliset lapset ja oppilaat sekä heidän perheidensä erilaiset tarpeet. Romanikielen elvytysohjelman laatiminen on tärkeä edistysaskel, jonka kautta voidaan toteuttaa niitä käytännön toimia opetuksessa, joita kielen elvyttäminen edellyttää.

Jokainen viranomainen vastaa omalla toimialallaan kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Kielikertomus antaa meille yleiskuvan siitä, miten viranomaiset ovat onnistuneet tehtävässään ja millaisia mahdollisuuksia ja haasteita tulevaisuus tuo mukanaan. Edelleen voidaan todeta, että vähemmistössä olevien kieliryhmien kielelliset oikeudet toteutuvat huonommin kuin suomenkielisten. Kertomuksessa on paikannettu useita haasteita ja toimenpiteitä edellyttäviä asioita. Toimenpiteet kielellisten oikeuksien edistämiseksi on tällä hallituskaudella sisällytetty etenkin kansalliskielistrategiaan ja kielipoliittiseen ohjelmaan.

Värderade talman! Slutligen kan jag konstatera att den här språkberättelsen, än en gång, visar att den finlandssvenska befolkningen känner sig mindre nöjd med servicen som den får på eget modersmål. Det har blivit bättre inom vissa områden, men det finns väldigt mycket ännu att göra och det gäller speciellt polisen och också våra nödcentraler. Det är viktigt med den här språkberättelsen och det är viktigt att den får en grundlig genomgång också här i riksdagen, också i riksdagens grundlagsutskott. — Tack så mycket.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, tack. — Edustaja Mäkisalo-Roppo-nen, olkaa hyvä.

17.31 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Päivitetty kansalliskielistrategia antaa monia työkaluja ja ehdotuksia, joiden avulla voi jatkaa työskentelyä yhdenvertaisten kielellisten oikeuksien varmistamiseksi. Oman kielen merkitys identiteetille on valtava. Kieli on avain sivistykseen, kulttuuriin ja itseilmaisuun. Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus käyttää omaa kieltään. Olen edelleen huolissani esimerkiksi viittomakielisten yhdenvertaisista oikeuksista. Tulkkauspalveluissa on edelleen paljon kehitettävää, ja toivon valiokuntakäsittelyssä huolellisesti paneuduttavan tähän asiaan ja kuulevan erityisesti Kuurojen Liiton huolia tästä asiasta. Nyt olisi tärkeää tehdä tulkkauspalvelujen kokonaistilanteen arviointi, sillä epäkohtia ilmenee monin paikoin ja monissa asioissa.

Erityinen huoli tällä hetkellä minulla on tekstipuhelinpalvelun jatkosta tämän vuoden jälkeen. Jos päätöksiä ei asiasta pian tehdä, niin palvelu on loppumassa tämän vuoden lopussa. Valitettavasti eri ministeriöt pompottelevat tätä asiaa toinen toisilleen, eikä vastuunkantajaa tunnu löytyvän. Jos tämä palvelu loppuu, meillä ei ole mitään saavutettavaa tapaa soittaa puheluja silloin, kun puhelimeen ei voi itse puhua tai ainakaan kuulla vastauksia. Tekstipuhelinpalvelua tarvitaan esimerkiksi sellaisissa vuorovaikutustilanteissa, joissa toinen henkilö on kuuro ja toinen kuuleva.

Jo tällä hetkellä tilanne on sellainen, että tekstipuhelinpalvelu toimii vain arkipäivisin ja esimerkiksi viikonloppuisin kuuro henkilö ei voi olla kuulevaan yhteydessä, koska mikään esteetön puhelinpalvelu ei ole auki. Ja kuten sanoin, tämä palvelu uhkaa nyt loppua kokonaan tämän vuoden lopussa. Kukaan meistä kuulevista ei suostuisi tähän. Kuuro henkilö ei todellakaan ole samalla viivalla kuulevien kanssa, vaikka YK:n vammaissopimuksen mukaan näin tulisi olla. On huolestuttavaa, että kun vammaisen, tässä tapauksessa kuulovammaisen, tarvitsee samoja asioita, joita jokainen kansalainen, niin siitä tuleekin vammaispalvelukysymys, mitä mikään taho ei ota hoitaakseen, ja kuitenkin kysymys on perus- ja ihmisoikeuksista. Toivon todella, että tälle asialle löytyy ratkaisu pikaisesti, jotta voidaan varmistaa kuurojen kielelliset oikeudet tältäkin osin.

Toinen tärkeä valiokunnassa selvitettävä asia on CODA-lasten eli kuurojen vanhempien kuulevien lasten oikeus toiseen äidinkieleen eli viittomakielen opetukseen kouluissa. Käsittääkseni tämä asia toteutuu edelleen hyvin vaihtelevasti eri puolilla Suomea. Viittomakielikin on kehittyvä kieli, ja viittomakielen avulla CODA-lapsi pääsee paremmin sisälle myös kuurojen kulttuuriin. Siksi tarvitaan myös kielen ja kulttuurin opetusta. Kulttuurin kehittämiseen tarvitaan muutakin kuin kotoa opittu kieli. CODA-oppilaan on tällä hetkellä vaikea saada viittomakieli- ja kirjallisuusoppimäärän opetusta suomen tai ruotsin kielen opetuksen rinnalla.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, pari sanaa selkokielen asemasta. Suomessa arvellaan olevan jopa 750 000 henkilöä, jotka tarvitsevat selkokielistä tekstiä. Selkokieltä tarvitsevat esimerkiksi kehitysvammaiset sekä iäkkäät ja erityisesti muistisairaat henkilöt. Siitä hyötyvät myös monet maahanmuuttajat, jotka opiskelevat suomen kieltä. Selkokieli on saavutettavaa kieltä, ja se auttaa muun muassa edellä mainittujen ryhmien tiedon saamisessa, lukemisessa, omien ajatusten ilmaisemisessa sekä osallistumisessa ja yhteiskuntaan osallisuudessa. Valiokunnassa toivon pohdittavan myös sitä, miten selkokielen käyttöä ja asemaa voisi edelleen lisätä ja kehittää yhteiskunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Kvarnström, var vänlig.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

17.35 **Johan Kvarnström sd:** Ärade talman, arvoisa puhemies! För det första, tack till minister Henriksson bland annat för att hon lyfte fram behovet inom polisutbildningen ur ett språkligt perspektiv.

Kiitos myös edustaja Mäkisalo-Ropposelle hyvästä ja tärkeästä puheenvuorosta.

Tässä kertomuksessa kuvataan hyvin maamme suomen- ja ruotsinkielisen sekä saamelaisen väestön todellisuutta. Siinä otetaan huomioon myös maamme viittomakielet ja annetaan ääni muille kielille, joita täällä puhutaan.

Monet asiat kehittyvät oikeaan suuntaan: vuonna 2017 perustuslakivaliokunta esitti huolensa viittomakielen asemasta, ja jo vuonna 2021 valtioneuvoston kanslia sai Kuurojen Liiton tunnustuspalkinnon siitä, että se on ollut tiennäyttäjänä viittomakielen tulkkauksen järjestämisessä tiedotustilaisuuksissaan. Vielä on tietysti paljon tehtävää: Suomenruotsalainen viittomakieli on erityisen haavoittuvassa asemassa. Lisäksi Suomessa on noin 650 000 selkokieltä tarvitsevaa henkilöä, mikä viranomaisten tulee ottaa huomioon — mutta ehkä myös päättäjien, jotta mahdollisimman moni voisi seurata politiikkaa.

Päivitetyssä kansalliskielistrategiassa on monia työkaluja ja ehdotuksia, joiden avulla työtä voidaan jatkaa. Meidän jokaisen pitää seurata, miten strategia toteutuu tulevina vuosina.

Ärade talman! En annan viktig fråga med flera aspekter är ju om det nuvarande systemet där man kan registrera sig endast som antingen finskspråkig eller svenskspråkig behöver uppdateras. Många växer upp med bägge nationalspråken i hemmet — i praktiken har de då två modersmål.

Den uppdaterade nationalspråksstrategin ger oss nu många verktyg och förslag att jobba vidare med, och var och en av oss behöver följa med hur strategin förverkligas de kommande åren. Medan nationalspråksstrategin är förnyad bereds fortfarande utarbetningen av ett program för att främja lärandet i det andra inhemska språket, och det är väldigt viktigt i sammanhanget.

Ärade talman! Vad gäller berättelsens punkt om invandrarnas språkliga integration i samhället och språkinläring vill jag lyfta fram att vi i Finland bättre måste skapa förutsättningar för integration med svenska som första språk. Möjligheter finns i dag, men i väldigt liten skala, och det är få berörda som får information om den. Det betyder inte att personen i fråga inte skulle lära sig finska. Landets majoritetsspråk kommer nog in i livet också med tiden.

På tal om att lära sig språk: Jag nämnde redan det andra inhemska språket. Om man har det som B1-språk så tidigarelades det från och med augusti 2016 till sjätte klass, vilket kommer fram i berättelsen. Det är ju i och för sig jättebra att börja lära sig språk tidigare, men timresurser tillkom inte i högstadiet, vilket vållat problem som språklärare tydligt framfört, och berättelsen här understryker att situationen är ojämlik för eleverna eftersom kommunerna fattar olika beslut kring hur de redan få timmarna svenska ska fördelas över fyra årskurser.

Ärade talman! Social- och hälsovårdsreformen och hur den nu ska förverkligas är en fråga med livsviktiga språkliga aspekter. De språkliga rättigheterna måste tryggas då välfärdsområden tar över anordnaransvaret för social- och hälsovårdstjänster samt räddningsväsen- det från kommunerna. Lagstiftningen beaktar språken bra, men mycket ankommer förstås på själva genomförandet och implementeringen.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Samarbetet mellan tvåspråkiga välfärdsområden som har olika ansvarsområden är av vikt, och här finns ett lagsystem som bygger på att samarbetet fungerar. Den lagstiftande makten måste kontinuerligt vara redo att vidta åtgärder vid behov om språkliga missförhållanden uppstår. Det är till exempel möjligt att nationalspråksnämndernas mandat behöver stärkas ytterligare. Det återstår att se.

Berättelsen tar träffande fasta på risker och möjligheter i sammanhangen. Resursfrågan betonas föredömligt i berättelsen. Därtill kommer attitydfrågor och frågor om språkklimat. Det är glädjande att språkklimatet just nu i Finland är relativt gott, så upplever jag det i alla fall.

Det är sist men inte minst väldigt viktigt att berättelsen konstaterar att riksdagen förutsätter att situationen för den svenskspråkiga specialomsorgen följs upp för att den svenskspråkiga sakkunskapen och servicen för personer med intellektuell funktionsvariation ska tryggas också i den nya omvärlden och för att resurserna för verksamheten ska vara tillräckliga. — Tack, kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

17.40 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Mäkisalo-Ropponen nosti esille näitä kuurojen asioita. Ne ovatkin aika tärkeitä, ja haluaisin kysyä ministeriltä: Minkälainen näkemys on, onko meillä riittävästi viittomakielen koulutusta? Ja miten hyvin ihmiset hakeutuvat sinne, onko riittävästi myös opiskelijoita sinne tulemaan? Ja millainen tämänhetkinen tilanne on näissä virastoissa ja muissa viittomakielen kannalta koko Suomen osalta? Miltä ministerin silmin näyttää tämä tilanne? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

17.40 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen piti erinomaisen ja asiantuntevan puheenvuoron erityisesti viittomakielisten oikeuksista ja tästä kuurojen ihmisten tilanteesta tällä hetkellä. Voin yhtyä siihen aivan täysin. Itse lähestyn tätä raporttia vähän toisesta näkökulmasta.

Vuoden 2020 lopussa Suomessa asui vakituisesti lähes puoli miljoonaa vieraskielistä henkilöä tämän raportin mukaan. Pidän tätä verrattain korkeana määränä, ja kun puhumme kielestä ja kielioikeuksista, niin tulee muistaa, että puhumme myös isosta määrästä ihmisiä. Tämä näkyy tietenkin koululuokissa ja työpaikoilla, mutta yhä enenevässä määrin myös ikääntyneiden palvelukodeissa. Määrä pakottaa pohtimaan, tarjoammeko uraohjausta, yrityspalveluja ja esimerkiksi muita elämän kannalta tärkeitä palveluita riittävässä määrin englanniksi ja muilla kielillä. Pääkaupunkiseudulla vaihtoehtoja riittää monesti — toki paikkamäärät saattavat olla liian pieniä suhteessa väkilukuun, mutta vaihtoehtoja riittää. Mutta nämä puoli miljoonaa ihmistä asuvat kaikkialla Suomessa, ja siksi näiden oikeuksien pitäisi toteutua myös tämän Kehä kolmosen ulkopuolella.

Tarkastelen tarkemmin koulupalveluita. Jos laillisuusvalvojia kuuntelee, niin siellä todetaan jatkuvasti puutteita muun muassa varhaiskasvatuksessa eri kieliryhmien oikeuksissa. Muun muassa saamelaiskielisten oikeus omakieliseen varhaiskasvatukseen ontuu. Tiedon lisääminen kielellisistä oikeuksista lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti varmas- ti auttaisi tässä tilanteessa varhaiskasvatuksen tarjoavissa päiväkodeissa esimerkiksi. Mut-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

ta ministeriltä kysyisin: mitä toimenpiteitä tämän asian edistämiseksi tehdään tällä hetkellä?

Kielikysymykset näkyvät myös perusopetuksessa. Olen edelleen vahvasti sitä mieltä, että perusopetuslakiin tulee päivittää etäyhteyksillä tapahtuvan opetuksen järjestämisen perusteet ja pysyvä lupa etäopetuksen tarjoamiseen myös koronan ulkopuolella. Ja erityisesti tässä kontekstissa halusin tuoda tämän muutoksen mahdollisuudet esimerkiksi kieli-tarjonnan lisäämiseen harvaan asutuilla seuduilla.

Lisäksi tarkastelin tässä salissa toista astetta. Meillä on edelleen melko tiukka linja Suomessa sen osalta, miten englanninkielisiä, esimerkiksi ammatillisen koulutuksen, ohjelmia tarjotaan muualle, pääkaupunkiseudun ulkopuolelle tai ihan Etelä-Suomen ulkopuolelle. Ja ajattelen, että tämänkaltaisia tiukkoja linjauksia tulisi kyllä tarkastella, kun katsoimme tätä vieraskielisten ihmisten määrää — puoli miljoonaa, se on melko suuri. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

17.43 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on tärkeä ja iso teema, joka liittyy globalisaatioon, maailman pienentymiseen, se, että Suomessa puhutaan nyt vieraita kieliä ihan toisella tavalla kuin koskaan aikaisemmin, ja siinä mielessä tämä kielilainsäädännön tarkastelu on paikallaan. Edustaja Kemppi tässä viittasi siihen, että tuossa raportin mukaan lähes puoli miljoonaa ihmistä puhuu vieraita kieliä. Minulla on siitä olemassa toisenlaisiakin tilastoja, että tällä hetkellä meillä on noin 350 000 ihmistä, jotka puhuvat äidinkielenään muuta kuin suomea ja ruotsia. Se voi olla hyvinkin sitten, että tuo tulkinta on hieman laveampi, kun me puhumme puolesta miljoonasta, mutta jos ajattelemme sitä, tilanne on muuttunut rajusti, koska meillä oli ulkomaalaistaustaisia ihmisiä vuonna 1990 noin 20 000. Tämä on ihan muutaman vuosikymmenen asia, ja nyt on kyse siitä, onko meidän lainsäädäntömme tässä pysynyt perässä.

Aivan ehdottomasti on aivan oikein, että meillä on kaksi virallista kansallista kieltä, suomi ja ruotsi, ja luonnollisesti näiden kielten asema täytyisi myöskin varmistaa jatkossa. Saamelaisien oikeuksista tässä puhuttiin, mutta meillä on esimerkiksi juuri vieraskielisten iso vähemmistö. Esimerkiksi venäjänkielisiä on 80 000, niitä, jotka puhuvat äidinkielenään venäjää, ja vielä isompi joukko on se, joka puhuu auttavasti tai hyvin englantia, jolloin englannin kielen asema on tosi vahva.

Tässä suhteessa täytyy ensinnäkin varmistaa se, että kaikki Suomessa asuvat saavat palvelut huolella ja kunnolla, mutta kyllä se iso kysymys on myöskin toisinpäin, että suomalaisessa yhteiskunnassa sosiaalistuminen ja myöskin työelämään sijoittuminen tapahtuvat primäärisesti kuitenkin näillä kansallisilla kielillä. Sen takia täytyisi varmistaa, että ulkomaalaistaustaisille ihmisille, jotka täällä asuvat ja työskentelevät, saataisiin kunnollinen ja tehokas kielenopetus näillä meidän kotimaisilla kielillä, koska silloin me tulemme osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja myöskin kulttuuria eri tavalla kuin vain pelkästään vieraalla kielellä, vaikka sinänsä on tärkeää, että se huomioidaan.

Arvostin edustaja Mäkisalo-Ropposen puheenvuorossa myöskin tätä kysymystä selkokielisistä teksteistä. Me harrastamme liian paljon byrokratian slangia tässäkin talossa — ihmiset eivät tahdo pysyä perässä — puhumattakaan muussa kanssakäymisessä. Selkokielinen teksti ei ole tärkeä ainoastaan vammaisille ihmisille tai kuuroille tai tämäläisille

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

ihmisille, joilla on vamma, vaan se on myöskin, kuten tässä tuli esille, ulkomaalaistaustaisille ihmisille suuri asia päästä täällä kiinni suomen kieleen ja ruotsin kieleen, kun se teksti on selkokielistä eikä monimutkaista.

Tästä on hyviä esimerkkejä. Yhden esimerkin nopeasti sanon tässä: Meillä on esimerkiksi tällä hetkellä erilaisia tukijärjestelmiä, yritystukia, ja niitä neuvontapalveluita annetaan ulkomaalaistaustaisillekin ihmisille, jotka niitä seuraavat. Kyllä kun sivusta joutuu joskus kuuntelemaan ja katsomaan tätä neuvontaa, mitä annetaan ely-keskuksissa tai muualla, niin kun se menee tällä niin kuin virkajargonilla, keskustellaan virkakielellä, jota suomalaisenkin on vaikea seurata, niin ulkomaalaistaustainen ihminen ihan putoaa kyydistä pois, kun siellä on erilaiset tiekartat ja muut [Puhemies koputtaa] ja he miettivät, mikä on tiekartta, ilman että osaavat sen kääntää omalle kielelleen ja ajatustavoilleen. Autetaan silloin, kun neuvotaan, [Puhemies: Aika!] ja neuvotaan selkokielellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

17.46 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Mäkisalo-Roposta tämän viittomakielisten oikeuksia koskevan keskustelun avaamisesta täällä ja kaikkia muitakin puheenvuoron käyttäneitä.

Teimme edustaja Mäkisalo-Ropposen kanssa viime syksynä kaksi kirjallista kysymystä, jotka valmistelimme yhdessä Kuurojen Liiton asiantuntijoiden kanssa, ja niistä toinen koski nimenomaan viittomakielisten tulkkauspalveluja ja toinen lapsen oikeutta oppia vuorovaikutuksessa tarvittava kieli tai kommunikointikeino jo varhaislapsuudessa. Nythän on tärkeä ajankohta siinä mielessä, että hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintaansa, siellä tehdään organisaatiota ja sitten muita ratkaisuja, ja on tärkeää, että nimenomaan nämä tulkkauspalvelut otetaan huomioon siellä hyvinvointialueen toiminnassa — nehan ovat järjestämisvelvollinen taho yhdessä Kelan kanssa — ja että kaikin puolin viittomakielisten asiat otettaisiin nyt huomioon, kun on ne kuuluisat isommat hartiat ja näitä palveluja olisi erittäin hyvä mahdollisuus parantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.48 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Voin kyllä lämpimästi tukea näitä edustaja Kimmo Kiljusen esittämiä näkemyksiä selkokielisyydestä. Todella on niin, että kun viranomaisten kieli on sellaista, että sitä kohtuullisen koulutettu suomalainenkaan ei meinaa ymmärtää, niin kyllä ihmettelen, miten sitä kukaan ei-äidinkielenään suomea puhuva ymmärtäisi.

Haluaisin tuoda tähän keskusteluun tärkeänä asiana esille myös yksittäisen näkökulman, nimittäin sen, miten kielelliset oikeudet toteutuvat sosiaali- ja terveystaloudissa. Yhteinen kielihän on todella tärkeä asia siinä, kun hoitaja kohtaa potilaan tai varsinkin kun lääkäri kohtaa potilaan. Jos yhteistä kieltä ei ole, niin on todella suuri väärinymmärryksen riski, ja siinä voi olla myös terveydellisiä riskejä, jos tapahtuu tämä väärinymmärrys. Ei ole ehkä realistinen oletus, että aivan kaikilla kielillä Suomessa voisi saada terveystaloudia, mutta voisi olettaa, että nyt ainakin niillä kansalliskielillä saisi, ja yllättävää kyllä monissa tapauksissa on sellaisia ongelmia, että jopa suomen kielellä saattaa olla ongelmia saada palveluita. Olen saanut tietoja ruotsinkielisiltä alueilta, että siellä on joskus ongelmia suomenkielisen palvelun saannissa terveydenhoidossa. Sitten taas toisaalta monin paikoin lää-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

käreissä ja hoitajissa on paljon taustoiltaan ulkomaalaisia. Esimerkiksi venäläistaustaisia saattaa olla meillä päin, Etelä-Karjalassa, niin paljon, että se yhteinen kieli puuttuu taas sitten suomen kieltä äidinkielenään puhuvien osalta siinä merkityksessä, että lääkäri ei ole suomenkielinen ja sitä kautta yhteistä kieltä ei löydy.

Elikkä soisin tämän tulokulman tulevan huomioiduksi, kun näitten kielellisten oikeuksien toteutumista arvioidaan, että nimenomaan sosiaali- ja terveystalveissa yhteinen kieli on erityisen tärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä mahtuu ministeri. Muutama minuutti.

17.49 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustajille hyvästä keskustelusta.

Muutama kommentti: Tässä on nostettu esimerkiksi viittomakieli esille, ja se on äärettömän tärkeä. Meillä on Suomessa kaksi erillistä viittomakieltä: meillä on suomen viittomakieli ja ruotsin viittomakieli. Se usein unohdetaan ja ajatellaan, että se on yksi ja sama kieli, mutta siinäkin on niin kuin kaksi eri kieltä.

Mitä tulee tähän viittomakielisten asemaan, niin voisin nostaa esille sen, että tällä saralla on tapahtunut edistystä. Tulkkauspalvelut ovat toki edelleen erittäin keskeisiä, ja ne ovat edelleen haaste. Meillä ei ole riittävästi tulkkeja, ja sen takia se kysymys, jonka täällä edustaja Reijonenkin nosti esille, on kysymys, johonka opetusministerin varmasti on hyvä vastata. Mutta tämä on asia, josta me olemme tietoisia, ja sen takia myös tähän opetuspuoleen on panostettava.

Kuitenkin kehitystäkin on tapahtunut. Suomenkielisen viittomakielen osalta kehitystä on tiedottamisessa. Olette varmasti myös huomanneet, että esimerkiksi nyt näitten kahden koronavuoden aikana valtioneuvoston tiedotustilaisuuksissa on usein ollut viittomakielinen tulkkaus, elikkä tähän ollaan menty, ja se on tietenkin ollut tärkeä myös tässä koronatiedottamisessa. Ja tätä pitää jatkaa, koska myös viittomakielisillä on tietenkin oikeus palveluihin ja tietoon omalla kielellään.

On myös tehty ensimmäinen viittomakielibarometri, ja sekin on askel eteenpäin, mutta tähän on panostettava myös tulevaisuudessa.

Ja mitä tulee ruotsinkieliseen viittomakieleen, niin nyt myös sen elvyttäminen on edennyt [Puhemies koputtaa] viime vuosina.

Arvoisa puhemies! Tässä on nostettu myös paljon muita näkökohtia esille: kotouttamisen suomeksi tai ruotsiksi — erittäin tärkeitä asioita.

Väldigt viktigt att man skulle kunna få integreras på svenska och överlag att integrations-tjänsterna också skulle fungera bättre på svenska.

On tärkeä, kun Suomeen muuttaa, että täällä [Puhemies koputtaa] on asenneilmapiiri oikea. Tästä asenneilmapiiristä on myös tässä kielikertomuksessa aika paljon kirjoitettu, ja se on asia, mihin me voimme kaikki vaikuttaa.

Ja yhdyt tähän edustaja Mäkelän näkemykseen, että ennen kaikkea terveydenhuollossa on erittäin tärkeä, että voi käyttää omaa äidinkieltään, suomea tai ruotsia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

5. Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2020

Kertomus K 10/2021 vp

Valiokunnan mietintö TiVM 1/2021 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö TiVM 1/2021 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Mika Kari, valiokunnan puheenjohtaja.

Keskustelu

17.53 Mika Kari sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen valiokunnan keskeiset huomiot tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta vuodelta 2020. Tämä vuosi 2020 oli tiedusteluvalvontavaltuutetulle ja tietenkin koko laille ja myös valiokunnalle ensimmäinen kokonainen toimintavuosi tiedustelulakien voimaan astumisen jälkeen keuhällä 2019. Eilen kun täällä salissa keskusteltiin tiedustelutoiminnan osalta hallituksen selonteosta tiedustelulakien toimivuudesta ja lain arviointiprosessista, paljon sivuttiin jo tiedustelutoimintaan liittyviä valvontatehtäviä, ja erityisesti eilisessä keskustelussa pääpaino oli siinä, että nyt eduskunnalla on ensimmäistä kertaa selonteon muodossa mahdollisuus arvioida laajemmin tiedustelulakien toimivuutta ja ajantasaisuutta. Tässä esittelyssä siis pureudutaan vuoden 2020 tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomukseen.

Tiedusteluvalvontavaliokunnan keskeiset huomiot tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta ovat seuraavat:

Tiedusteluvalvontavaltuutettu luonnehtii ensimmäistä vajaata toimintavuotta 2019 ja kertomusvuoden 2020 ensimmäistä puoliskoa tiedusteluvalvonnan käynnistämisvaiheeksi ja kertomusvuoden jälkimmäistä puoliskoa valvonnan vakiinnuttamisvaiheeksi. Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnan vakiintuminen on sujunut kitkatta. Valvontatyö on ollut hyvää ja kattavaa. Tiedusteluvalvontavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton laillisuusvalvoja, jonka on tärkeää pidättäytyä pitkälle menevän oikeudellisen asiantuntijatuen antamisesta tiedusteluviranomaisille voidakseen uskottavasti arvioida jälkikäteen heidän toimintansa lainmukaisuutta.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnolla tulee olla riittävät resurssit. Toiminnolla pitää olla tiedusteluviranomaisista riippumaton oikeudellinen ja tekninen asiantuntemus tiedustelutoiminnan valvomiseksi. Kertomusvuonna valtuutetun toiminnossa ovat aloittaneet hallinnollinen avustaja ja erityisasiantuntija. Valtuutetun toiminnon resurssien riittävyyttä on arvioitava kokemusten karttuessa ja valvonnan kohteena olevan toiminnan voimakkaasti kasvaessa. On otettava huomioon myös, että valtuutetun tehtävänä on valvoa muutakin suojelupoliisin toimintaa kuin tiedustelua. Tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin toiminnon resurssien, mukaan luettuna tieto- ja viestintätekniikan asiantuntemuksen, pitämiseksi valvontatoiminnan tehokkuuden ja kattavuuden turvaamisen vaatimalla tasolla.

Tiedusteluvalvontavaliokunta on aiemmin kiinnittänyt huomiota siihen, ettei tiedusteluvalvontavaltuutetulla ole sijaista, joka valtuutetun estyneenä ollessa olisi oikeutettu käyt-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

tämään laissa valtuutetulle säädettyjä toimivaltuuksia. Valiokunta on katsonut, että tämä valvontajärjestelmän puute on korjattava pikaisesti, ja kehottanut valtioneuvostoa ryhtymään asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin viipymättä. Oikeusministeriö on valiokunnan saaman selvityksen mukaan käynnistänyt asiaa koskevan lainvalmistelutyön. Valiokunta kiirehtii valmistelun loppuun saattamista. Tässä mietinnön valmistumisvaiheen ja tämän päivän välillä on tapahtunut se, että asia on edennyt, ja se tulee vielä näillä valtiopäivillä hoidetuksi, toivottavasti jo tässä kevätistuntokauden aikana.

Tuomioistuinelaitoksella tulee niin ikään olla riittävät voimavarat ja edellytykset hoitaa tuomioistuimille kuuluvat tiedustelumenetelmien käytön oikeudellisen kontrollin tehtävät. Valiokunta kiinnittää valtioneuvoston huomiota siihen, että se turvaa Helsingin käräjäoikeudelle tarvittavat edellytykset hoitaa sille tiedustelulainsäädännön seurauksena syntyneet ympärivuorokautiset päivystystehtävät. Valiokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan oikeusasiamies ja tiedusteluvalvontavaltuutettu arvioivat yhdessä muun ohella tiedustelulainsäädännön tulkintaan ja soveltamiseen liittyviä kysymyksiä. Tämä on tärkeää erityisesti tilanteessa, jossa lainsäädännöstä ei ole vielä muotoutunut vakiintunutta soveltamiskäytäntöä, ja varsinkin niissä asioissa, joista tiedusteluviranomaisilla on toimivalta päättää ilman tuomioistuimen lupaa. Tämä asiakokonaisuus liittyy erityisesti niin sanottuun palomuurisäätelyyn, joka tiedustelulain sisältä löytyy.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuutta. Valiokunta pitää varsin tärkeänä, että ylin hallitusvalta on tiedustelutoiminnankin alalla oikeuskanslerin konkreettisten laillisuusvalvontatoimenpiteiden kohteena.

Tämä tiedusteluvalvontavaliokunnan mietintö tässä asiassa on yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, puheenjohtaja Kari. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

17.59 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! On hyvin kiinnostavaa käydä keskustelua siitä, miten tämä viime kaudella paljon keskustelua aiheuttanut tiedustelu ja sen valtuuksien käyttö ovat käytännössä lähteneet toimimaan. Ihmettelen sinänsä, että tästä ei oikeastaan enää tällä kaudella, kun ne valtuudet on otettu käyttöön, ole käyty juuri minkäänlaista julkista keskustelua, vaikka aihepiiri oli varsin kuuma viime kaudella, kun itsekkin olin mukana tätä asiaa valmistelevassa parlamentaarisessa työryhmässä. Se tiedustelulakien valmisteluhan lähti käyntiin siitä lähtökohdasta, että Suomi oli tästä verkkotiedustelun näkökulmasta lainsäädännön sekä käytännön kyvykkyyden tasolla hyvinkin jäljessä verrokkimaisista ja pahimmillaan ulkopuolisen tiedustelutiedon varassa oman turvallisuutensa kannalta, ja tämä tilanne tietenkin oli välttämätöntä korjata ja hankkia se oma kyvykkyys tiedon keräämiseen esimerkiksi terroristisesta liikehdinnästä.

Tiedustelussahan on periaatteessa kysymys pakkokeinojen kaltaisten keinojen käytöstä sellaista kansallista turvallisuutta uhkaavaksi koettua toimintaa kohtaan, joka ei ainakaan siinä vaiheessa sinänsä täytä aihetta epäillä rikosta, kynnystä. Kyse ei siis ole rikostutkinnasta vaan tiedon keräämisestä viranomaisten ja poliittisen johdon käyttöön, ja sotilastiedustelun puolella sotilaallisesta uhasta ja siviilitiedustelun puolella enemmän tällaisesta terrorismin kaltaisesta uhasta ennen näiden uhkien konkretisoitumista ja realisoitumista.

Tässä yhteydessä käytiin aika paljon keskustelua myös tästä massavalvonnasta ja sen käsitteistä. Kysymys on monimutkainen, mutta vastaus siihen kuuluu yksinkertaistettuna,

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

että vaikka moni länsimaa tosiasiallisesti harjoittaakin massavalvontaa, niin Suomi oikeastaan ei. Monessa maassahan tämä valvonta perustuu avainsanojen seulontaan isosta tietomassasta, jolloin ainakin periaatteessa suuri määrä normaaliakin liikennettä käy läpi viranomaisseulan, toki automaattisella tasolla, eli eihän manuaaliseen valvontaan siinä datan määrässä ole mitään mahdollisuutta, vaan ainoastaan koneellisesti poimitut havainnot voidaan tarkistaa ihmistyöllä.

Suomessa taas lähtökohta on aina ollut se, että valvonta kohdistuu tiedostelulupaun, joka käydään läpi kärkeäoikeudessa ja jonka tarve ja kohde on yksilöitävä riittävällä tasolla, ja tiedustelu kohdennetaan tähän nimenomaiseen ilmiöön ja liikenteeseen, ja siihen tiedusteluun kuulumaton tieto on lain mukaan hävitettävä. Laissa on myöskin velvoitteet tiedustelun päätyttyä ilmoittaa kohteelle sen tiedustelun tapahtumisesta, joskin tässä on omat rajoitteensa, ja näitä kaikkia asioita valvotaan tiedusteluvalvontavaltuutetun toimesta, joka raportoi työstään valvontavaliokunnalle.

Näiden tiedustelulakien käyttöönottohan edellytti tuolloin perustuslain yksityisyyden suojaan muutosta, jossa kansallinen turvallisuus hyväksyttiin poikkeukseksi viestintäsalaisuuden murtamiseen, ja tästä muutoksesta säädettiin eduskunnassa kiireellisessä menettelyssä viiden kuudesosan enemmistöllä. Tähän asiaan suhtauduttiin laajasti myönteisesti, että näitä sotilasuhkia ja terroristista toimintaa saataisiin valvottua, mutta oli myös epäilyksiä siitä, voitaisiinko näitä valtuuksia käyttää esimerkiksi poliittisesti epäkorrekteja näkemyksiä esittävien seuraamiseen. Eli oli tärkeää, että valtuuksille säädetään erittäin vahvat viranomaistason ja parlamentaarisen tason valvontakeinot, ja niistä nyt käydään keskustelua. On tärkeää, että nämä valvontakeinot toimivat hallituspuolueista riippumatta ja ovat läpinäkyviä kaikille eduskunnassa ja eduskuntapuolueille nyt vähintään, mieluummin myös suurelle yleisölle ainakin jollain tasolla. Ei voi missään tapauksessa hyväksyä järjestelmää, jossa valvonta olisi hallituksen näpeissä.

Nyt sitten näissä kertomuksissa puhutaan paljon asioita, mutta jotenkin itselleni ainakin jää häiritsevä kuva liiallisesta yleisluontoisuudesta näissä kertomuksissa. Eli on selvää, että näistä tiedusteluoperaatioista operatiivisella tasolla ei voida puhua julkisesti, se on totta kai salassa pidettävää tietoa, mutta millä tasolla niistä voidaan puhua julkisesti ja millä tasolla ei? Sitä kritisaisin hieman, että karkeatkin tiedot tapausten määrästä ja viitteellisetkin tiedot tästä tiedustelulla saaduista hyödyistä on katsottu luottamuksellisiksi näissä raporteissa. Ja pelkään, että tämä ei oikein palvele nyt sitä tarkoitusta, että eduskunta saisi vakuututtuaan tiedustelun kautta saaduista hyödyistä, että tämä järjestelmä kannatti rakentaa ja nämä kiireellisesti säädettyt valtuudet antaa. Eli säädimme kyllä valvonnasta, joka epäilemättä toimii, mutta säädimmekö riittävästä avoimuudesta sen valvonnan raportoinnille? Tätä haluan kysyä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

18.03 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Erittäin tärkeä asia, erittäin laaja asia, jota viime vaalikaudella useampi valiokunta käsitteli perusteellisesti. Poimin tästä nyt muutaman kohdan.

Ensinnäkin kiitos valiokuntamme puheenjohtajalle Mika Karille, joka esitteli mietinnön, joka oli todellakin yksimielinen. Valiokunnan huomioon siitä, että tiedusteluvalvontavaltuutetulla pitäisi olla tämä sijaisjärjestely nykyistä paremmin järjestetty: hallituksen

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

lainsäädäntösuunnitelman mukaan viikolla 10 tällainen on tulossa, eli asia on hoidossa siinä mielessä hyvin.

Sitten edustaja Jani Mäkelä otti esiin, ja ihan aiheesta, tämän kysymyksen siitä, että yllättävän vähän tätä keskustelua on tällä vaalikaudella käyty, kun vertaa siihen, kuinka paljon asiasta keskusteltiin viime vaalikaudella. Itse tulkitSEN asian positiivisena signaalina siinä mielessä, että kun on hiljaista, niin se on merkki siitä, että asiat toimivat. Tämä on erittäin sensitiivinen aihe, ja jos pientäkin lipsumista valvonnassa, viranomaiskäytännöissä lain tulkinnassa, lain soveltamisessa, tapahtuu, niin aivan varmasti sieltä tulee sitten sanomista ja kirjoittelua. Ja niin kauan kuin on hiljaista, niin itse pidän sitä hyvänä merkinä. Valvonta on vahvaa, se on moniportaista. On tiedusteluvalvontavaliokunta, on tiedusteluvalvontavaltuutettu, on oikeusasiamiestä, oikeuskansleria, sisäistä valvontaa ja näin pois päin. Ja oma käsitykseni on se, että meille on muodostunut ja muodostumassa vahva tiedustelukulttuuri, jossa lainsäädännön kirjainta ja henkeä kunnioitetaan jopa ylitsevuotavan tarkasti ja ne, jotka asioita hoitavat, ymmärtävät sen, kuinka vaikea ja iso asia tämä oli viedä eteenpäin. Siinä onnistuttiin hyvässä parlamentaarisessa hengessä, ja sitä kannattaa kunnioittaa, että mitään moitittavaa ei pääse tapahtumaan.

Sitten tähän Jani Mäkelän huomioon — ja sekin oli oikea huomio — että kun rahaa annetaan, niin tietysti haluamme tietää, mitä sillä rahalla saadaan aikaiseksi. Mutta sitten tullaan juuri tähän ongelmaan, mikä on julkista, mikä on salaista, ja kun kaikkea ei voi kertoa, niin sitä ei todellakaan voi eikä saa kertoa. Operatiivisista asioista ei puhuta mitään. Tälläkin hetkellä poliisilla on tilanne päällä turvallisuuteen liittyen. Eilen selonteon yhteydessä puhuttiin tilastoinnista, ja siitä annettiin ymmärtää, että siinä on mietinnässä keino — ministeri sanoi — jolla sitä voitaisiin vähän tarkentaa. Mutta kovin yksityiskohtainen tilastointi antaa kyllä sitten signaaleja siitä, [Puhemies koputtaa] mitä siellä tehdään ja mihin suunnataan.

Taidan pyytää toisen puheenvuoron. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.06 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tällä viikolla eduskunnassa on käyty tärkeää keskustelua tiedustelusta, ja on todella kansakunnan kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeää, että 2019 saatiin voimaan nämä kauan kaivatut tiedustelulait. Ja kyllä, voin yhtyä edellä edustaja Kiurun esittämiin ajatuksiin siitä, että kyllähän se on merkki siitä, että lainsäädäntö toimii, kun näistä ei tarvitse aivan jatkuvasti olla keskustelemassa. Paremminkin ehkä mietin sitä, onko viranomaisilla sitten liikaa sellaista — miten tämän nyt sanoisi — pidättyväisyyttä esittää jopa ehkä niitä uusia toimivaltuuksia, mitä alati muuttuva maailma ja haastavammaksi käyvä maailmantilanne edellyttäisi myös lainsäädännöltä.

Olen iloinen kuullessani siitä, mikä tuli hyvin myös tässä edustaja Kiurun puheenvuorossa mutta jo esimerkiksi edustaja Karin esittelypuheenvuorossa esille, että Suomeen on muodostumassa tällainen vahva tiedustelukulttuuri, että lakia sekä sen kirjainta tarkoin noudatetaan, että lain hengen mukaisesti toimitaan. Ja tässä mielessä ajattelen niin, että kun nyt olemme koko eduskuntana käsittelemässä tätä kertomusta, niin kyllä meillä pitää olla luottamusta sitten niihin kollegoihimme, jotka on valittu tiedusteluvalvontavaliokuntaan tätä valvontatyötä tekemään, että he ovat tässä asiassa sitä parhaimmistoamme ja he varmasti siellä viimeisen päälle sitten huolehtivat sekä tästä lainmukaisuudesta että lain hengen noudattamisesta ja me voimme hyvillä mielin heihin luottaa.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Mutta sen voin tässä omana kantanani kuitenkin tuoda esille, että kun Suomeen on hyvä kulttuuri muodostumassa, niin mikäli viranomaisilla on tarvetta siihen, että toimivaltuuksia tarvitaan lisää, niin meillä on kyllä myös sitten nämä valvontakeinot selvästi kunnossa niin, että tarvittaessa toimivaltuuksia voidaan ainakin minun näkemykseni mukaan kyllä olla myös lisäämässä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

18.09 Hilkka Kemppi kesk: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Puhujalistan perusteella on varsin sääli, että tämä aihe, tiedustelu, ei ole houkutellut muita naiskansanedustajia puhumaan, ja ajattelen, että se on sääli erityisesti siksi, että turvallisuus on teema, jossa erityisesti Suomella on pitkää perinnettä naisten roolin vahvistamisessa. Ehkä vielä korjaamme tilanteen.

Kiitoksia edustaja Karille laajasta esittelystä. Olemme toki vasta alussa. Kuten mainitsitte, niin tämä on vasta tiedusteluvaltuutetun toinen vuosikertomus, ja sen osalta on varsin ennenaikaista ehkä arvioida noiden lakien toimivuutta tai toimimattomuutta vielä täysin. Nyt on kuitenkin pikkuhiljaa siirrytty tämän raportinkin mukaan tiedusteluvalvonnan vaikiinnuttamisvaiheeseen, mikä on tietenkin meille eduksi.

Luotan suomalaisen tiedusteluun ja pidän sitä ammattimaisena, luotettavana toimintana. Tämä tuo minulle rauhallisuutta muun muassa tässä ajankohtaisessa kansainvälisessä tilanteessa, esimerkiksi nyt, kun Venäjän toiminta on lisännyt jännitteitä Euroopassa ja myös lähialueillamme Itämerellä sekä suoraa sodan uhkaa Ukrainassa. Ajattelen, että Suomen turvallisuus perustuu vahvaan kansalliseen puolustukseen ja verkostoituneeseen puolustusmalliin ja sitten tähän meidän kansainväliseen yhteistyöhön. Suomella tulee olla tietenkin valmiudet puolustautua, ja tässä yhtälössä todella merkittävä paikka on tällä tiedustelutiedolla siitä, mitä meidän lähialueillamme tapahtuu. Olen tyytyväinen siitä, että tämä raportti nostaakin keskeisesti esiin näitä tulokulmia, joita äsken mainitsin. Tämän mukaan tiedusteluvalvojat harjoittavat yhteistyötä kansainvälisellä, eurooppalaisella ja pohjoismaisella tasolla. Pidän tätä erittäin tärkeänä lähtökohtana tämän tiedustelun onnistumiselle, ja siltä osin lait tuntuvat antavan liikkumatilaa.

Vakavat uhat Suomen kansalliselle turvallisuudelle liittyvät tietenkin sekä vieraiden valtioiden että terroristi- ja rikollisjärjestöjen osalta niiden toiminnan suunnitelmallisuuteen, järjestäytyneisyyteen ja ammattimaisuuteen, tietenkin myös jatkuvuuteen tai toistuvuuteen. Kyse on toimijoista, joilla on kyky toteuttaa äärimmäisiä aseellisia tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavia hyökkäyksiä. Näiden torjumisessa tiedustelutoiminta on meille ensisijaisen tärkeää, ja itse asiassa pidän sitä meidän tärkeimpänä aseenaamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mika Kari, olkaa hyvä.

18.11 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Ehkä näihin muutamiin kysymyksiin, joita tässä on tullut esiin, mielelläni vastaan, muun muassa edustaja Mäkelälle ja niin edelleen.

Ehkä kuitenkin ennen vastauksia haluan kanssa itse alleviivata sitä osaa tuosta meidän mietintömme yleishengestä, että Suomeen on tosiaan syntynyt ja syntymässä myös tiedustelutoiminnalle oma kulttuuri. Niin kuin tuossa esittelypuheenvuorossa totesinkin, oikeuskäytäntökin syntyy työn kautta ja vielä vahvistuu ja saadaan myös kokemuksia siitä, millä tavalla lainsäädäntötyössä eduskunta onnistui 2018—2019 laatiessaan tiedustelulakeja. Se

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

on oma arviointiprosessi, ja se menee selontekoprosessin kautta, mutta sillä on luonnollisesti yhtymäkohtia myös siihen, millä tavalla tiedusteluvalvontavaltuutettu näkee vuoden 20 toiminnan pääpainopisteet ja miten tiedusteluvalvontavaliokunta niitä huomioita sitten omalla näkökulmallaan valottaa.

Tosiaan tiedusteluvalvontavaliokunta on rakenteeltaan parlamentaarinen. Siellä ei ole erikseen hallitusta ja oppositiota, vaan käytännössä eduskuntaryhmillä, joissa on enemmän kuin yksi jäsen, eli jokaisella puolueella on siellä paikka, joillain puolueilla kaksikin. Tämä parlamentaarisuus osaltaan vahvistaa myös tätä läpivalaisun periaatetta. Edustaja Mäkelä nosti hyvin esiin muun muassa massavalvonnan, johonka liittyen jo lain laatimisvaiheessa perustuslakivaliokunta edellytti omassa lausunnossaan, että tiedustelulakiin tulee kirjata selkeästi massavalvonnan kieltö ja se myös sinne kuvata, ja näin massavalvonasta myös laissa sitten kirjoitettiin.

Kysymykseenne siitä, onko tämä tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus liian yleisluontoinen, antaako se riittävää kuvaa eduskunnalle ja kansanedustajille tiedustelutoiminnan tuloksellisuudesta ja antaako se jotain mitattavaa, jopa jonkunlaista mittariakin sille, on hyvä huomio. Osaltaan uskaltaisin vastata niin, että niitä mitattavia asioita annetaan eduskunnalle eli tiedusteluvalvontavaltuutetun toimesta valvontavaliokunnalle, joka sitten käy tätä parlamentaarista keskustelua, mutta tehtävän luonteen takia tämä keskustelu ei ole luonteeltaan julkista vaan eduskunnan valvontatehtäviin kuuluvaa valiokunnan työtä. — Taisinkin vastata jo kaikkiin niihin kysymyksiin.

Toivon tälle tiedustelukulttuurille hyvää jatkoa ja kehittymistä edelleenkin. Toiminta on vasta varsin uutta myös Suomessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

18.14 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä puheenjohtajamme puheenvuorosta ja samalla vastaan myös edustaja Mäkelälle tähän tiedonsaantiin, siis siitä tuloksellisuuden tiedonsaannista. Lain mukaan valiokunnalla on oikeus salassapitosäätöjen estämättä saada viranomaisilta ja muilta julkista tehtävää hoitavilta tahoilta maksutta valvontatehtävänsä hoitamiseksi tarvitsemansa tiedot, ja se on kovaa tekstiä, sitä ei ole millään tavalla rajattu siinä. Tämä sama oikeus on myös tarkastusvaliokunnalla niissä asioissa, joita tarkastusvaliokunta käsittelee. Eli tiedot saadaan, kun on tarve pyytää, mutta tietenkään mihinkään turhaan uteliaisuuteen ei ole syytä mennä. Jos tietoa tarvitaan, niin se annetaan, ja valiokunta sitten itse punnitsee sitä. Jos mietitään esimerkiksi tuloksellisuutta, niin valiokunta voi pyytää tarkemmin tietoa, ja sitten valiokunta joutuu tarkkaan miettimään, mitä asioita mietintöön voi laittaa ja missä menee ikään kuin se raja, kuinka paljon voidaan julkisesti kertoa.

Luottamus on tiedustelussa ja myös valiokunnan toiminnassa se aivan keskeinen asia, ja sen takia valiokunta toimii parlamentaarisesti. Meillä on hyvä keskinäinen luottamus ja ymmärrys siitä, että asiat hoidetaan hyvin — niin kuin edustaja Kemppi nosti esiin, on valitettavaa, että keskustelua on näin vähän. Toisaalta edelleen sanon toisinpäin sen hyvän puolen, että se on merkki siitä, että asiat toimivat, kun sitä on vähän, mutta jos lipsumista tapahtuu, niin kuin esimerkiksi Tanskassa on tapahtunut, jossa tiedusteluviranomaiset ovat ylittäneet valtuutensa, niin kyllä täällä salissa olisi pöhinä päällä, jos jotain sellaista tapahtuisi.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Sitten tästä valiokunnan mietinnöstä vielä yksi asia, joka kannattaa huomioida: Koska laki on uusi, soveltamiskäytäntö on vakiintumaton, niin mietinnössä sanotaan, että valiokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan oikeusasiamies ja tiedusteluvalvontavaltuutettu arvioivat yhdessä lain tulkintaan ja soveltamiseen liittyviä kysymyksiä. Ne ovat monimutkaisia asioita, ja on hyvä, että nämä tahot keskenään sitä keskustelua käyvät ja sitten jos tarvetta tulee lainsäädäntömuutoksiin, niin viestiä menee sitten valiokunnalle ja siitä sitten eteenpäin.

Nostan saman asian tähän loppuun, minkä eilen nostin selonteon käsittelyn yhteydessä: Tiedustelun avulla saadaan valtiojohdolle arvokasta tietoa, mutta mitä sillä tiedustelutiedolla tehdään, jos muut lait eivät ole ajan tasalla? Korostan sen tärkeyttä, että lait, jotka koskevat muuttoliikkeellä tapahtuvaa hybridivaikuttamista, pitää saada ajan tasalle, niin että rajoille ei synny sellaista tilannetta, [Puhemies koputtaa] mikä esimerkiksi Puolan rajalla on nähty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

18.18 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tämä viikko näyttää olevan eduskunnan osalta — täysistuntosalin osalta ainakin — yhdellä otsakkeella varustettu, eli tiedustelutoiminnasta täällä nyt puhutaan päivästä toiseen erilaisten selonteiden ja muiden yhteydessä. Myöskin valiokunnissa nämä aiheet ovat esillä. En usko, että se johtuu tästä yleispoliittisesta tilanteesta ja turvallisuustilanteesta Euroopassa, vaan tässä on tiettyjä satunnaistekijöitä, jotka johtuvat suomalaisesta parlamentaarista käytännöstä ja meidän selontekoaikatauluistamme. Mutta kyllä, täällä on viitattu tähän eurooppalaiseen tilanteeseen, joka kuvaa myöskin sitä, että tiedustelutoiminnalla on eurooppalaisissa käytänteissä merkitystä.

Täällä on käytetty termiä ”tiedustelukulttuuri” — on uutta suomalaista tiedustelukulttuuria. Sillä tietysti viitataan siihen, että lainsäädäntö on suhteellisen tuoretta, ja siinä mielessä olemme luomassa uusia käytänteitä.

Kyllä minun täytyy tässä julkisesti kiittää myöskin tiedusteluvalvontavaliokuntaa, jonka puheenjohtaja, kansanedustaja Kari, istuu tässä takana ja käytti erinomaisen esittelypuheenvuoron. Te luotte sitä kulttuuria tänne omalla toiminnallanne, ja vain rohkaisten sitä, että teette myöskin relevantteja kysymyksiä valiokunnassa, koska teillä on suuri vastuu siitä, että tämä parlamentaarinen kate säilyy tässä toiminnassa. Nimittäin tiedustelutoimintaa harrastetaan eri puolilla maailmaa — käytännössä kaikki maat harrastavat erilaista tiedustelutoimintaa — mutta se, mikä demokraattisille maille, avoimille yhteiskunnille, on ominaista: oikeusperusta on vahva ja varma. Tässä suhteessa myöskin tämä valvontapohja, että tässä on parlamentaarinenkin ulottuvuus, on erittäin tärkeä.

Meillä on monenlaisia järjestelmiä — enkä lähde niitä järjestelmiä tässä nimeämään tai erittelemään — joissa tiedusteluorganisaatiot ovat valtioita valtioissa ja elävät omaa elämänsä ja määrittävät omat pelisääntönsäkin joissakin yhteiskunnissa, enkä mene yksityiskohtiin lainkaan. Mutta oikeusvaltiossa, avoimessa demokratiassa, tämä kaikki perustuu siihen, että takana ovat oikeudellinen valvonta ja laillisuusvalvonta, ja ennen kaikkea tässä suomalaisessa mallissa on myöskin olemassa nyt sitten tämä parlamentaarinen kate. Onneksi olkoon siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

18.20 Mika Kari sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljunen nosti tärkeän käsitteen myös tässä hyvässä puheenvuorossaan, ja se on ”parlamentaarinen kate”. Parlamentaaraisella katteella tässä yhteydessä erityisesti voi alleviivata sitä, että valiokunnan tehtäväksi on annettu viime kaudella tässä salissa laajalla enemmistöllä, jopa poikkeuksellisella menettelyllä perustuslain säätämisyjärjestyksen osalta, yhdessä rakentaa laaja lainsäädäntöpaketti, jossa huomionarvoista on myös tiedustelulakien sivumäärällinen koko, joka on jopa sosiaali- ja terveysuudistusta suurempi, yli tuhat sivua. Mutta valvontatyö on tietenkin laajapohjaista ja kerroksellista. Laillisuusvalvonnan lisäksi tätä parlamentaarista valvontaa siis tekee valiokunta ja laillisuusvalvonnan puolella useampi eri taso.

Mutta tästä hyvästä tiedustelukulttuurista viranomaisten osalta jo mainitsin, ja se on syntymässä myös täällä valvonnan puolella. Tätä valvonnan kulttuuria, tiedustelutoiminnan valvonnan kulttuuria — ja hyvää sellaista — kehitetään edelleen, mutta yksi osa tätä kulttuurin rakentamista on tietenkin koko eduskunnan kiinnostus tämän tiedustelutoiminnan yksityiskohtiin.

Edustaja Kemppi ihan hyvin viittasi siihen, että olisi syytä ehkä vielä laajemmin tuoda esiin myös naisten roolia tässä ehkä jollain tavalla, mielikuvallisesti ainakin, miesten maailmaksi luullussa tai kuvitellussa kulttuurissa. Silloin kun lakia laadittiin, eduskunnan istuntosali, jos ei nyt aivan täynnä ollut, niin lähestulkoon, kun keskustelimme perusoikeuksista, viestintäsalaisuudesta, yksityisyyden suojasta ja niin edelleen.

Kuten eilen sanoin tuossa selontekokeskustelussa, oikeusvaltiossa viranomaisten toimivaltuudet perustuvat aina lakeihin, ja niitä lakeja laatii valtiopäiville kokoontunut Suomen eduskunta. Ja toivon, että tässä tiedustelulain selontekovaiheessa eduskunnan valiokunnat, jotka käsittelevät selontekoon liittyen mietintöä ja lausuntoja, laajasti perehtyvät tähän tiedustelutoiminnan lainsäädäntöön ja synnyttämme myös tänne eduskuntaan hyvää ja keskusteltavaa kulttuuria. Kaikissa maissa ei tästä toiminnasta tällä avoimuudella perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta keskustella. Suomi on hyvä maa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiuru, Pauli, olkaa hyvä.

18.23 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Tämä ”tiedustelukulttuuri” tässä vilahtelee. Ja kun aihe kiinnostaa kollegoita, niin hieman taustaa. En ole teemaa tai sanaa itse keksinyt. Se on asiaa paremmin tuntevien käyttöön ottama, mutta olen itse sitä ruvennut valiokunnassa käyttämään ja eduskunnassa käyttämään, koska minun mielestäni se on hyvä sana, joka kuvaa lainsäädäntöä, luottamusta, viranomaistoimintaa ja kaikkea sitä, mikä tähän kuuluu.

Jos — niin kuin tiedän — esimerkiksi edustaja Kiljunen on kiinnostunut kirjallisuudesta tutkijana, niin teoksen nimi on ”Suomalaisen tiedustelukulttuurin jäljillä”, ja se on Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisu vuodelta 2020, toimittanut Tommi Koivula, sotataidon laitos. Julkaisu on ladattavissa myös verkosta, ja eduskunnan kirjasto auttaa tarvittaessa erinomaisella tavalla, jos joku haluaa. Olen kirjan lukenut, ja itselleni se oli kyllä hyvin antoisa teos, joka antoi syvyyttä tällaiselle siviilille, poliitikolle, joka sitten mielellään kuulee ja lukee asiantuntijoiden näkemyksiä asioista. Sieltä kumpuaa tämä ”tiedustelukulttuuri”-sana. [Kimmo Kiljunen: Kiitos vihjeestä!]

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.24 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Sen verran vielä tästä asiasta sanon, että haluan kiittää kollegoita Kiurua ja Karia tästä keskustelusta ja niistä vastauksista, joita sain aiemmin esittämiini kysymyksiin. Eli tässä tiivistyy tiedusteluvalvontavaliokunnan merkitys tässä asiassa, myös sen luottamuksellisen puolen käsittelyssä.

Sinänsä täytyy kiittää sitä alkuperäistä valmisteluprosessia, että se oli hyvin avoin ja parlamentaarinen ja että siinä valmisteluryhmässä sain vastauksia myöskin kiusallisiin ja ikäviini kysymyksiin. Toki tällainen avoin ilmapiiri tietysti oli edellytyksenä sille, että tällaiseen perustuslain säätämismenettelyyn voitiin mennä ja että viiden kuudesosan enemmistö eduskunnassa saatiin sen välttämättömän perustuslain muutoksen taakse.

Toki ehkä jotain sotilastiedustelua olisi voitu tehdä ilman sitä perustuslain muutostakin, mutta nimenomaan siviilitiedustelun puoli vaati silloin sen perustuslain muutoksen, ja jotta se saatiin aikaan, tämmöinen ilmapiiri oli tarpeen, ja oli hyvä, että se oli siinä valmistelussa, ja toivon, että se jatkuu jatkossakin näiden lakien ja valtuuksien valvonnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.25 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Tämä on ollut todella hyvää keskustelua. On ollut ilo osallistua siihen, ja tosiaan haluan sitä edelleen alleviivata myös tällä puheenvuorolla, että luotan vahvasti meidän tiedusteluvalvontavaliokuntaan, ja on todella hienoa, että taitavaksi tunnettu edustaja Kari sitä hyvin johtaa ja tämä on sillä tavalla hyvissä käsissä.

Tosiaan tästäkin keskustelusta varmasti on tärkeää lähettää maan hallitukselle terveisiä siitä näkökulmasta, joka nousi mielestäni hyvin kyllä esille myös edustaja Kiurun puheenvuorossa: kun nyt saamme tiedustelutietoa, niin sitten meillä täytyy olla kaiken muun lainsäädännön kunnossa, jotta sen tiedustelutiedon pohjalta voidaan sitten toimia tavoilla, jotka palvelevat Suomen kokonaisturvallisuutta mahdollisimman hyvin.

Tässä mielessä haluan, puhemies, vielä lyhyesti oman kantani esittää myös siihen, että kun nyt hallitus on aloittamassa valmiuslainsäädännön kokonaisuudistusta, niin mikäli katsotaan, että laajamittaisen maahantulon käyttäminen hybridisodankäynnin välineenä Suomea vastaan kuuluu valmiuslain taakse, niin sitä pitää aivan erityisesti kiirehtiä. Kyllä itse näen niin, että kun hybridisodankäynti on valitettavasti muodostunut tällaisen kansainvälisen voimapolitiikan uudeksi normaaliksi enemmänkin, niin enemmänkin rajavartiolaissa ja muissa lainsäädännöissä pitäisi olla niitä keinoja, millä Suomi pystyy riittävän voimakkaasti ja riittävän nopeasti reagoimaan, jolloin se meidän olemassa oleva lainsäädäntö sitten luo sellaisen pidäkkeen, ettei kukaan näitä keinoja, vaikkapa tässä tapauksessa tätä laajamittaista maahantuloa, käytä painostuskeinona ja hybridisodankäynnin aseena Suomea vastaan.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 10/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, vuosilomalain 7 §:n ja merimiesten vuosilomalain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 242/2021 vp

Valiokunnan mietintö StVM 1/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 1/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.27 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Covid-19-pandemiassa omikronmuutoksen nopea leviäminen on johtanut käytännössä siihen tilanteeseen, ettei läheskään kaikkien tartunnan saaneiden kohdalla ole ehditty toteuttamaan eristämismääräystä. Tähän liittyy se, että läheskään kaikkia ei ole testattu PCR-testillä eikä tautia siten ole virallisesti todettu. Tällöin ei tartuntatautipäivärahan myöntäminen luonnollisestikaan ole ollut mahdollista, sillä sen voi myöntää ainoastaan kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri eristämismääräyksen perusteella.

Vallitsevaa tilannetta ei ole voinut pitää tarkoituksenmukaisena. Ihmiset tarvitsevat taloudellista turvaa sairastuessaan, ja on siksi tärkeää, että tartuntatautipäivärahan myöntämiskriteerejä helpotetaan nyt käsiteltävän lainmuutoksen avulla siten, että tartuntatautipäivärahaan on oikeus silloin, kun työntekijällä on luotettavasti PCR-testillä todettu korona-tartunta ja hän on tästä johtuen estynyt tekemään ansiotyötään.

Kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnalle ripeästi laaditusta yksimielisestä mietinnöstä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 242/2021 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2021

Kertomus K 22/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Keskustelu

18.29 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Julkinen talous nousi koronavirukseen aiheuttamasta kuopasta hieman ennakoitua nopeammin. Talouskehitys on aina ollut vahvaa poikkeuksellisten tapahtumien, kuten nyt pandemian, jälkeen. Sinänsä siis taloushistoria toisti itseään.

Julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen on kasvanut Suomessa koronapandemian aikana huomattavasti, mutta EU-vertailussa kuitenkin maltillisesti. Suuri velanotto vuosina 2020 ja 2021 on toteutunut nollakorolla, eikä vain nollakorolla vaan jopa negatiivisella korolla, mikä on tukenut julkista taloutta. Nyt on ilmassa merkkejä siitä, että pitkään jatkunut nollakorkojen aikakausi saattaa olla päättymässä.

Suomen suhdannekuvassa tapahtui romahdus koronapandemian myötä keväällä 2020. Tämänhetkisinä tiedoina suhdannekuva näytti kääntyneen positiiviseksi vuoden 2021 toisella neljänneksellä — ja näin siis kävi. VTV:n finanssipolitiikan valvonnan suhdanneindikaattorin mukaan viime vuoden talouden toipuminen oli melkein yhtä voimakas kuin edellisen vuoden romahdus. Suhdanneindikaattorin ennusteen perusteella korkein suhdannehuippu näyttää olevan jo takana, mutta talous toimii edelleen korkealla tasolla.

Arvoisa puhemies! Hallituksen politiikka on ollut johdonmukaista, ja se on hankalassa tilanteessa onnistunut kaivamaan Suomea ylös kuopasta. Pitkän aikavälin rakenteellisia ongelmia ei kuitenkaan ole pystytty korjaamaan, joten tarvitaan päättäväisiä ja tehokkaita toimia edelleen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.31 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Finanssipolitiikan valvonnan raportissa olisi todella monia eri näkökulmia, joista olisi syytä vakavasti keskustella, ja toivottavasti tarkastusvaliokunta tekee todella perusteellista työtä tämän asian äärellä. Mietin sitä, olisiko myös eri valiokunnilla syytä tähän lausua, koska kyllähän tällä hetkellä raju velkaantuminen valtion osalta uhkaa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ja sen tulevaisuutta, ja tässä mielessä tässä ei ole kyse ainoastaan valvonnasta ja raportoinnista, vaan ihan oikeasti siitä, miten rakennamme maallemme menestystä tulevana vuosina ja vuosikymmeninä.

Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti puhua tästä raportin osiosta, joka käsittelee finanssipolitiikan EU-sääntöjä. Tietenkään emme tiedä, mitä tuleman pitää, mutta Suomen olisi nyt kyllä todella syytä olla hereillä näissä keskusteluissa, joita Euroopan tasolla käydään. Vuosi sittenhän Suomenkin eduskunnassa käsiteltiin niin sanottua ”EU:n omien varojen päätöstä”, ja itse tuolloin vastustin sitä ratkaisua. Yksi keskeinen syy, miksi vastustin, oli se, että tämä on täysin väärään aikaan tehty elvyttämistä, kun elvytysrahaa kaadetaan satoja miljardeja talouteen, joka on muutenkin ylikuumenemassa ja jossa nähdään huimaa inflatiokehitystä — kovempaa inflatiota kuin euron historiassa kertaakaan. Eli tässä mielessä on syytä olla hereillä sen suhteen, ettei Euroopan tasolta nyt sitten tule esityksiä, jotka olisivat vastoin tuolloin vuosi sitten eduskunnan tuohon päätökseen liittämiä ponsia.

Ne valtiovarainvaliokunnassa mietintöön muotoillut ponnet ja eduskunnan laajalla enemmistöllä hyväksymät ponnet olivat kyllä hyviä, ja siinä mielessä maan hallituksen pitäisi nyt aktiivisesti näitä olla edistämässä eurooppalaisissa keskusteluissa. Niin hyvä kuin se valtiovarainvaliokunnan mietintö tosiaan tältä ponsiasaltaan onkin, niin en usko, että Italiassa Draghi tai Ranskassa Macron pitävät niitä nyt varsinaisesti huoneentaulunaan,

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

vaan kyllä Suomen täytyy itse huolehtia siitä, että EU-pöydissä varmistetaan, että EU:sta ei kehity sellaista epäsymmetristen tulonsiirtojen unionia, joka ohjaisi maanosamme vääränlaiseen resurssiallokaatioon ja sitä kautta kohti pysyvää talouden taantumista. Toivon, että tarkastusvaliokunta kiinnittää tähän erityistä huomiota ja tuo sitten tymäkän mietinnön tänne koko eduskunnan hyväksyttäväksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.34 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Kuten äskeinen edustaja Auton puheenvuoro osoitti, tässä raportissa olisi todella laajan keskustelun aineksia, mutta itse keskityn omalta osaltani myös tähän yksityiskohtaan, että tästä koronakuopasta noususta, kun talous nousee sieltä taantumasta, mikä silloin koronan myötä syntyi, ei pidä luoda sellaista mielikuvaa, että olisimme jossain pysyvässä talouskasvun tilanteessa, koska kasvu johtuu osittain siitä, että patoutunut kysyntä purkaantuu, mutta valitettavasti se johtuu osaltaan myöskin siitä, että julkinen tukiraha ja tämä EU:n elvytyspaketin raha, jota Suomi toki saa takaisin paljon vähemmän kuin mitä sinne maksaa, tulee nyt käyttöön talouteen tiettyihin investointeihin. Sen takia ei pidä kuvitella, että tämä olisi jokin pysyvä tila ja tämä olisi talouskasvua, vaan tämä on tavallaan epätervettä julkisen rahan pumppaamista talouden elvyttämiseen, ja jossain vaiheessa tästä asiasta tullaan maksamaan lasku.

Ylipäähtensä siihen, että keinotekoisia rahaa pumpataan talouteen ja luodaan tällaista kuplaa, sisältyy riski todella suuresta romahduksesta pidemmällä aikavälillä, ja nämä riskit tulisi Suomen eduskunnan myöskin huomioida omassa tulevaisuudensuunnittelussaan ja kansakunnan ohjaamisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

18.36 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Tämä Valtiontalouden tarkastusviraston raportti finanssivalvonnasta keskittyy ennen kaikkea tähän koronakauteen, ja siinä tehdyt huomiot kylläkin ovat merkittäviä. Tärkein huomio siinä on se, että hallitus on suoriutunut erinomaisesti tästä kaudesta talouspolitiikaltaan ja erityisesti finanssipolitiikaltaan. Kyllä, siinä huomioidaan, että julkinen velka on kiihtynyt, mutta siinä huomioidaan samanaikaisesti myöskin se, että Suomessa julkisen velan kiihtyminen on ollut alhaisempaa kuin EU-alueella keskimäärin. Siinä mielessä, kun edustaja Autto täällä toi esille, että tällä velkaantumisella on rajansa, niin tässä suhteessa sillä on se rajansa, ja keskeisin raja on tietenkin se, että Suomi ei ainakaan velkaannu enemmän kuin kilpailijamaat unionin piirissä keskimäärin, ja näin juuri on tapahtunutkin. Tässä suhteessa tämä raportti kiittää hallituksen toimenpiteitä, sen lisäksi, että tämä korona on muutenkin hoidettu noin terveydellispoliittisesti erinomaisesti — poikkeuksellisen erinomaisesti, kun vertaamme kansainvälisesti.

Sitten kun tässä raportissa pohditaan seikkoja, joista on kritiikkiä, niin se keskeisin kritiikki liittyy siihen, että nämä kehykset ovat rikkoutuneet, ja Valtiontalouden tarkastusvirasto varoittaa siitä, että näitä kehyksiä pitäisi pyrkiä kunnioittamaan, jotta jatkuvuutta ja ennustettavuutta olisi talouspolitiikassa. Mutta tässä yhteydessä on kyllä hyvä keskusteluttaa myöskin se — ja sen takia tämä teema on aika iso — missä määrin nämä kehykset itse asiassa ovat terveen talouden, työllistävän talouden, talouskasvua luovan talouden esteenä. Meillä on olemassa ero — ja tämä on ehkä henkilökohtaista pohdiskelua enemmän kuin

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

muuta — velkaantumisessa, joka suuntautuu tulevaisuuden investointeihin, jotka antavat elinvoimaa taloudelle, työllisyyttä ja kasvua, verrattuna siihen velkaantumiseen, joka menee ihan kulutukseen. Tämän eron täytyisi näkyä näissä kehysratkaisuissa myöskin jatkossa, ja minusta on tervettä, että tässä joudutaan pohtimaan myöskin näiden kehysten finanssipoliittista merkitystä noin laajemmin kuin miten sitä on tähän mennessä tehty.

Arvoisa puhemies! Tässä avautuu myöskin silloin kysymys näistä Euroopan unionin kasvu- ja vakaussopimuksista, jotka on tehty ja joissa on nämä kuuluisat rajat: julkinen velka 60 prosenttia kansantuotteesta ja budjettialijäämä 3 prosenttia, ja nämä kriteerithän aikaisemmassa vaiheessa vain kolme unionin maata pystyi täyttämään: Viro, Luxemburg ja Suomi. Nyt nämä rajat ovat jossain määrin jo vanhentuneet. Kaiken kaikkiaan unionin piirissäkin joudutaan miettimään harjoitettavan talouspolitiikan luonne, ja siinä suhteessa tämä keskustelu on tosi laava ja iso, ja on syytä siihen varautua, [Puhemies koputtaa] mutta on pidettävä lähtökohtana se, että talous on väline — hyvinvointi on päämäärä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

18.39 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos saatesanoista tarkastusvaliokuntaan. Otamme ne huomioon.

Viime vuonna, kun asiaa käsiteltiin valiokunnassa, muistikuvani mukaan vahva viesti oli se, että elvytys oli tässä koronatilanteessa tarpeen ja siinä suhteessa oikeansuuntaista. Mutta niin kuin edustaja Kiljunenkin sanoi, velkaantumisella on rajansa. Korot ovat tällä hetkellä alhaalla, ja talousarviokirjamme mukaan valtio maksaa koroista harvinaisen vähän, vaikka velkavuori on koko ajan kasvanut. Korkomenot ovat 500—600 miljoonan välissä, mutta koron ei tarvitse paljoa nousta, kun mennään jo heittämällä yli miljardin ja pitkällekin yli miljardin.

Sitten rahankäyttöön: No, tietysti elvytys ja työllisyys ovat koronatilanteessa tärkeitä, mutta sitten on kehykset ja tulevaisuus. Tähän tilanteeseen ei ikään kuin pidä jumittua. Siitä pitää päästä irti, että ei synny ikään kuin pysyvää käytäntöä. Ja niin kuin tässä nyt on tullut esille, on erotettava toisistaan tulevaisuusinvestoinnit ja normaaliin päivittäiseen tai vuosittaiseen kulutukseen menevät rahat. Nyt meillä on ollut vähän sitä suuntausta, että hankkeita jos toisiakin ruvetaan kutsumaan tulevaisuusinvestoinneiksi. Tietysti laajasti ajatellen ainahan se, että oppilaita opetetaan ja teitä rakennetaan, on tulevaisuuteen tapahtuva rahankäyttömuoto, mutta eivät ne siinä mielessä ole tulevaisuusinvestointeja kuin ekonomistit ajattelevat tulevaisuusinvestoinnit tai miten yrityksissä ajatellaan investoinnit, joista tehdään sitten poistoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

18.41 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Vielä aivan lyhyesti:

Näistä finanssipolitiikan EU-säännöistä pitää kantaa huolta erityisesti siksi, että EU on meille suomalaisille niin valtavan tärkeä. Olemme pieni avotalous, ja meille Euroopan unioni on pystynyt luomaan markkinan omalla maanosallamme mutta myöskin sitten taas vahvan viiteryhmän, jossa toimia koko maailmanmarkkinoilla, ja se on eittämättä tuonut Suomelle paljon menestystä. Siksi on todella tärkeää, että EU kykenee näitä sääntöjään uudistamaan tavalla, joka luo legitimizeettiä unionille, joka luo meille kilpailukykyisen talou-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

den, kun esimerkiksi erittäin dynaaminen Yhdysvallat tai valtavan suuri ja edelleen kasva-
va Kiina haastavat meitä maailmanmarkkinoilla. Tässä mielessä on tärkeää, että nämä vii-
me kesänä Suomen eduskunnassa hyväksymät ponnet sellaisesta terveen maalaisjärjen fi-
nanssipolitiikasta saataisiin mahdollisimman hyvin myöskin EU:n tulevaisuuden tavoit-
teiksi.

Tosiaan kannan suurta huolta siitä, että näillä erilaisilla tukipakettiratkaisuilla — käyte-
täänpä niistä mitä nimeä tahansa, esimerkiksi vaikkapa ilmastoratkaisujen sosiaalirahastoa
tai mitä hyvänsä — resursseja siirretään tehokkaammista talouksista vähemmän tehokkai-
siin. Tämä on meidän maanosamme kilpailukyvyn kannalta mutta myös esimerkiksi ym-
päristön kannalta yksiselitteisesti huono asia, ja sen vuoksi lepsua, huonoa finanssipolitiik-
kaa ei pitäisi naamioida esimerkiksi tällaisten ympäristökriteerien verhon taakse, vaan se
raha, mitä velaksi otetaan, on velkaa, sitä pitää velaksi kutsuman, ja jos velkaantumisesta
huolta kannetaan, niin kaiken pitää siellä näkyä riippumatta siitä, onko se käytetty inves-
tointina joihinkin tällaisiin niin sanottuihin ympäristöinvestointeihin tai johonkin muuhun,
sinänsä tärkeään menoon varmasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.44 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Edelliset puheenvuorot olivat sen verran an-
siokkaita nimenomaan tähän investoinnin käsitteeseen liittyen, että niistä vielä muutaman
sanan halusin sanoa. On näin juuri kuin edustaja Kiuru ja Autto sanoivat — julkinen inves-
tointi on eri asia kuin yksityinen investointi, ja omasta mielestäni on vähän väärin puhua
näistä termeistä sekaisin. Sehän, että tehdään vaikka julkinen investointi, rakennetaan kou-
lu, tarkoittaa sitä, että voidaan tuottaa yhteiskunnalle peruspalvelua, joka tietysti tarvitaan
sinne, mutta ei se ole samanlainen investointi kuin yrityksellä, joka investoi johonkin, joka
tuottaa sille yritykselle liikevoittoa, siitä tehdään poistoja. Eli ei näistä investoinneista pi-
täisi puhua yhteismitallisina.

Vielä tuosta Euroopan unionista haluan huomauttaa sellaisen asian, että pitkällä aikavä-
lillä esimerkiksi Suomen kansan varallisuus on kehittynyt koko 2000-luvun huonommin
kuin euron ja EU:n ulkopuolelle jääneissä verrokki-Pohjoismaissa, joten ei sekään mikään
autuaaksi tekevä asia ole.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2021 vp Anneli Kiljunen sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjär-
jestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvalio-
kuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan ai-
kataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

Avaan keskustelun. Edustaja Kiljunen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä. [Kimmo Kiljunen: Kumpi Kiljunen?] — Anneli Kiljunen. Kimmo Kiljunen istuu paikallaan ja kuuntelee.

Keskustelu

18.45 Anneli Kiljunen sd (esittelypuheenvuoro): Näin on, arvoisa herra puhemies! — Käsittelyssä oleva lakialoitteeni koskee opiskelijoiden velvollisuutta ottaa opintolainaa ennen kuin he voivat hakea toimeentulotukea sekä ennen kaikkea sitä, että kun he sitten valmistumisensa jälkeen hakevat toimeentulotukea, opintolainaa ei kuitenkaan hyväksyttyä menoksi toimeentulotukea haettaessa.

Arvoisa puhemies! Toimeentulotuki on viimesijainen tuki, kun muu toimeentulo ei riitä kattamaan menoja ja laskuja. Toimeentulotuki jakautuu kolmeen osaan: perusosaan ja täydentävään osaan sekä ennalta ehkäisevään toimeentulotukeen. Toimeentulotuen perusosa on 515 euroa kuukaudessa, jolla tulee maksaa muun muassa ruoka, hygieniä, tarvittavat vaatehankinnat, kodin puhtauteen ja kodinhoitoon liittyvät kustannukset sekä osa terveydenhuoltokuluista, osa lääkkeistä, jotka eivät ole reseptilääkkeitä, sekä harrastusmenot. — Kaikki tämä 515 eurolla kuukaudessa. Toimeentulotuen täydentävinä menoina voidaan ottaa huomioon pakollisia elämisen kuluja, kuten asumismenot, vuokrat, sähkö- ja lämmityskulut ja lasten päivähoitomenot.

Käsittelyssä oleva lakialoite esittää nyt, että opintolainan takaisinmaksun kuukausierä lisättäisiin osaksi täydentävän toimeentulotuen menolaskelmiin. Näen, että tämä on oikeudenmukaista opiskelijoita ja opintolainan ottajia kohtaan.

Suomessa on noin 6 000—10 000 opiskelijaa, jotka hakevat kuukausittain toimeentulotukea, ja heidät on velvoitettu ottamaan näin opintolainaa. Tämä kertoo, ettei kyseessä ole mitenkään pieni joukko opiskelijoita ja ihmisiä. Opintolainan lyhennys alkaa yleensä puolentoista—kahden vuoden jälkeen opintotuen maksamisen päättymisestä. Jos henkilölle tulee taloudellisia vaikeuksia selviytyä opintolainan maksusta, hän luonnollisesti neuvottelee lainan järjestelyistä ensisijaisesti pankin kanssa. Jos hän tästäkin huolimatta joutuu turvautumaan toimeentulotukeen, ei Kela eikä kunnan sosiaalitoimisto huomioi opintolainan lyhennystä toimeentulotuessa, vaan nämä edellyttävät, että laina jätetään maksamatta ja se menee perintään, minkä jälkeen tämä vasta huomioidaan toimeentulotuessa. Tämän seurauksena henkilö ohjataan entistä vaikeampaan tilanteeseen. Jos opintolainaa peritään tuenhakijan palkasta tai muusta tulosta ulosottoteitse niin sanottuna pakkoperintänä, Kela ottaa tämän huomioon perustoimeentulotuessa. Valitettavasti, jos tuenhakija on tehnyt ulosottoviranomaisen kanssa sopimuksen opintolainan vapaaehtoisista lyhennyksistä, niin sitä ei taas oteta huomioon perustoimeentulotuessa. Tämä järjestelmä ei ole järkevästi eikä oikeudenmukaisesti millään tavalla perusteltu.

Arvoisa puhemies! Tilanne on epäoikeudenmukainen ja johtaa entistä vaikeampaan tilanteeseen. Ihmistä ohjataan luottotietojen menettämiseen eikä hyvään taloudenpitoon. Tilanne on myös ristiriitainen, sillä opiskelijana ollessa toimeentulotuen edellytyksenä on lainanotto, mutta myöhemmin tätä lainaa ei hyväksyttyä kuitenkaan toimeentulotukilaskelmissa.

On myös huomattava, että opintolainakanta on Suomessa kaksinkertaistunut vuoden 2017 opintotukileikkausten jälkeen. Vastavalmistuneiden henkilökohtaiset lainamäärät ovat kasvaneet myös erittäin paljon. Vuonna 2014 ylemmän korkeakoulututkinnon suorit-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

taneen ja lainaa ottaneen opiskelijan keskimääräinen lainamäärä oli 9 000 euroa. Vuonna 2021 ennakoi 46 prosenttia yliopisto-opiskelijoista, että heillä tulee valmistuessaan olemaan opintolainaa yli 21 000 euroa. Opintolainojen määrän kehitys alleviivaa osaltaan lakimuutoksen tarpeellisuutta.

Arvoisa puhemies! Jokaisella tulisi olla mahdollisuus selvittää talousvaikeuksistaan sopimalla, jotta maksuhäiriömerkintää ei syntyisi. Nykyinen toimeentulotukijärjestelmä opintolainan osalta on epäoikeudenmukainen etenkin pienituloisille ja niille, jotka kohtaavat yllättävän taloudellisesti vaikean tilanteen, ja sitä kautta heikentää heidän elämäntilannettaan. Toimeentulotuen tulisi olla looginen ja oikeudenmukainen sekä sen tulisi auttaa ihmistä erilaisissa vaikeissa elämäntilanteissa eikä aiheuttaa lisää ongelmia, kuten tässä tilanteessa tapahtuisi.

Perustoimeentulotuessa huomioitavat menot on määritelty laissa toimeentulotuesta 7 b §:ssä. Esitän, että tähän pykälään lisätään täydentävän toimeentulotuen menoksi myös opintolainan kuukausierä. Kun opiskelija on aikanaan velvoitettu ottamaan opintolainaa, tulee tämä huomioida jatkossa täydentävän toimeentulotuen menoeränä eikä ohjata ihmisiä järjestelmän takia maksuhäiriöihin ja näin entistä vaikeampaan elämäntilanteeseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelypuheenvuorosta, edustaja Kiljunen. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

18.51 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Näitä joskus myöhempään iltaan jääviä lakialoitteiden lähetekeskusteluja on kiinnostavaa jäädä seuraamaan, koska näistä aina voi oppia jostain sellaisesta epäkohdasta, josta ei ole aikaisemmin aktiivisesti ehkä tiennytkään. En tiedä, onko tuo opintolainan nostamisvelvoite sinänsä se ongelma tässä asiassa, koska sen vastapainona on se, että opiskelijalla on opintotukea saadessaan myös mahdollisuus tehdä työtä ja saada siitä ansiotuloa toisin kuin toimeentuloasiakkaalla normaalisti ylipäänsä, mutta se on eittämättä ongelma, jos tähän liittyy tällaisia epäkohtia opintolainan takaisinmaksussa ja sen suhteessa toimeentulotukeen, mikä johtaa tuollaiseen epäterveeseen tilanteeseen, että ihmisiä ohjattaisiin luottotietojensa menettämiseen tällaisen käytännön epäkohdan kautta. Toivonkin, että tämä huomioitaisiin valiokunnassa ja lakiin tehtäisiin asiaan liittyvät korjaukset.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja näin edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

18.52 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Pakkohan minun on... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofonin päälle onnittelupuheenvuoroon.

Arvoisa puhemies! Pakkohan minun on tässä onnitella rouva Kiljusta tästä erinomaisesta lakialoitteesta, joka tässä kohdistuu nyt opintotukiin. Me tiedämme, että opiskelijat ovat yksi väestöryhmä Suomessa, jossa on absoluuttista köyhyyttä myöskin koettu, ja tämä toimeentulotuen ja opintotuen välinen suhde tässä täytyisi ratkaista niin, että se pitkäjärj-

Pöytäkirja PTK 7/2022 vp

sesti on toimiva, mitä tässä nyt juuri edustaja Kiljunen, rouva Kiljunen, hakee. Tuen häntä tässä aloitteessa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 11.2.2022 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen